

OSRELIJNA
KNJIZNICA
CELJE

III 94

POSTOVANJE

Letnik: XXXIX
Junij 1994
Številka 2

Poština plačana
pri PTT enoti Celje

CINKARNAR

Celje - skladišče

D-Per
59/1994

5000001853,2

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

IA CINKARNA CELJE - MOZIRJE

UVODNIK

Industrijski panogi, v kateri delamo in ustvarjamo, samo sodobni tehnološki procesi in oprema omogočajo konkurenčnost na svetovnem tržišču. V tej smeri začrtana pot je tudi edina dolgoročna perspektiva.

V Cinkarni intenzivno razvijamo nove proizvode ter posodabljam tehnološke procese in opremo. Naša največja naložba, ki je sicer ekološka, to je izgradnja Sulfacid odžveplevalne naprave ob hali Titanovega dioksida (na sliki), vidno napreduje (str. 10). Intenzivno napredujejo tudi priprave na nadomestno proizvodnjo litopona.

Hitrost reagiranja podjetja na vedno bolj spreminjajoče se tržno okolje in tržne potrebe, postaja temeljna konkurenčna prednost. V prvi polovici leta smo sodelovali na že šestih sejmih, kjer smo predstavljali naše izdelke (str. 8 in 9).

Na prilagajanje tržnim razmeram pa vplivajo tudi, ne le zadovoljstvo našega kupca, temveč tudi notranje »očiščenje« stroškov, fleksibilnejša organizacija in izboljšanje kadrovske strukture. Mikro reorganizacija, s katero smo začeli predlani najprej v strokovnih službah, se počasi bliža koncu. Med notranjimi reorganizacijami je večje spremembe doživela PE Vzdrževanje, kjer je prišlo do bistvenih vsebinskih sprememb v organizaciji poslovanja in delitvi dela (več o tem v prihodnji številki).

Nagrajevanje, ki je povezano s kolektivno pogodbo v gospodarstvu in visoko obdavčitvijo preseganja te pogodbe, je pri nas predmet nenehnih razprav (str. 3). Predlog načinov lastninskega preoblikovanja Cinkarne še ni dokončan, ker še čakamo na dokumentacijo (str. 3).

V maju smo doživeli celo referendum o novih občinah. Prebivalci Teharij so glasovali za svojo občino. Če bo njihova želja uresničena, bo morda Cinkarna v tej občini, saj mejo postavljajo ob rekah Hudinji in Voglajni.

Poletje je, zelenice so pokošene, cinkarnini obrati so obkroženi z zelenjem in cveticami. Posebno lepo je ob Titanovem dioksidu (na sliki). Da pa ni lepo samo zunaj, se boste lahko prepričali na straneh 12 in 13, kjer predstavljamo prve kandidate za najbolj cvetoč delovni prostor. Za približajoče dopustniške dni pa vam priporočam izlet, povabilo si lahko preberete na zadnji strani. Cinkarnarji bi pač vedno radi prišli nekam na vrh, kajne?

Urednica

Dovolj dobro, trdno in stabilno

V letošnjem letu beležimo že šesti mesec poslovanja in tako nam je dana dobra osnova za oceno trendov gospodarjenja podjetja v tem obdobju. Pri tem se ne moremo izogniti stanju v slovenskem gospodarstvu, ki že od lanskega leta dalje posluje v senci intenzivne izdelave programov za lastninjenje podjetij.

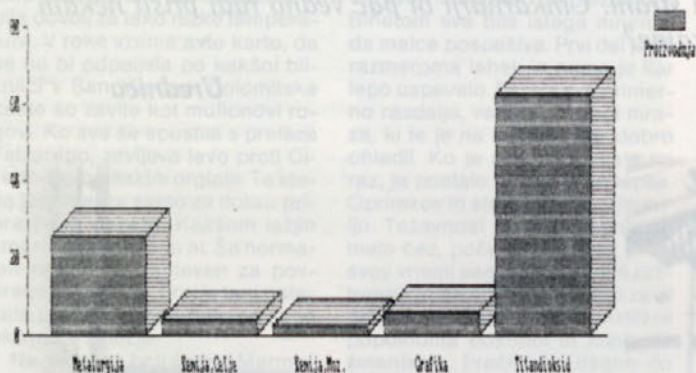
Največja pozornost je namenjena stečajnim in sanacijskim postopkom podjetij in v zadnjem času zbiranju certifikatov državljanov v zvezi z odkupom podjetij, ki imajo postopke lastninjenja že končane. Dejanski rezultati gibanja proizvodnje in prodaje, tako na domačem tržišču kot v izvozu, ostajajo zaradi vsega navedenega bolj v ozadju. Kljub vsemu ocenjujemo, da proizvodnja v slovenskem gospodarstvu v primerjavi s preteklim letom narašča, doseženi pa so tudi dobri rezultati zunanje trgovinske menjave, kjer so še velike možnosti povečanja izvoza v vzhodnoevropske države. Nekoliko slabše je na področju likvidnosti gospodarstva, kjer je zaradi nediscipline poravnave obveznosti čedalje več podjetij blokiranih, zaradi stečajev podjetij pa se povečuje iz dneva v dan tudi nezaposlenost.

Ob tem naše podjetje dokaj dobro uresničuje zastavljene cilje in jih v nekaterih ekonomskih kategorijah celo presega, optimistične pa so tudi napovedi za bodoče poslovanje.

Na področju proizvodnje so doseženi ugodni rezultati, saj le-ta presega tako načrtovane količine kot tudi višino proizvodnje enakega obdobja preteklega leta. Zaslugo za to imajo vse PE, razen Kemije Celje zaradi zaprtja nerenta-

bilnih obratov. Največjo zaslugo pa ima PE Titandioksid. Proizvodnja se tudi letos prilagaja možnostim prodaje in višini zalog gotovih proizvodov, zato je tem bolj razveseljivo podatek o njeni rasti, za razliko od padanja in stagnacije v preteklih treh letih.

V prvih petih mesecih je bila dosežena struktura proizvodnje po poslovnih enotah naslednja:

Zaradi večje proizvodnje je zabeležena tudi rast nabave surovin, tako domačih kot iz uvoza in založenost proizvodnje s surovinami je zadovoljiva. Vezava sredstev v zaloga zaradi specifičnosti proizvodnje sezonskih vplivov in nabav v kontingentih je še vedno precej visoka, t.j. dva do štiri mesece in je razen v nekaterih primerih ni bilo mogoče zniža-

ti. Nekoliko boljša je situacija pri zaloga gotovih proizvodov, kjer so se skoraj v vseh PE zaloge znižale zaradi višje prodaje od proizvodnje, kar pa je bil tudi cilj na začetku leta.

Na področju količinskega obsega skupne prodaje dosežemo v letošnjem letu ugodne rezultate in jih doslej presežemo tako z načrtom zastavljene

nih ciljev kot tudi s prodajo v nekem obdobju preteklega leta. Navedeno velja za domači trg in za izvoz na konvertibilno področje, medtem ko je izvoz na tržišče nekdanjih jugoslovanskih republik v stalnem upadanju ter predstavlja samo še 6 % vseh prodajnih vrednosti. Zaradi večje konkurence na tržiščih in padanja cen prodajnih artiklov je pri vrednostni prodaji ugotovljena nekoliko počasnejša realna rast, kot je to evidentno za fizičen obseg prodaje. Bolj kot na domačem tržišču je padanje cen prisotno na vseh tržiščih izvoza, in to od lanskega drugega tromesečja dalje, vendar se situacija v zadnjem času obrača na bolje.

Na vrednost prodaje pa je dodatno vplivala še nestimulativna rast tečaja tujih valut, ki je bila v letošnjem letu počasnejša od rasti cen in stroškov na domačem tržišču.

Kljub vsemu pa je podjetje nujno vezano na izvoz, ker je slovensko tržišče premajhno za uveljavljanje vseh količin nase proizvodnje, prispeva pa tudi k dobremu likvidnostnemu stanju podjetja. Še vedno se največ izvozi v Nemčijo in Italijo, izvažajo pa se tudi na druga tržišča ker je bilo po izgubi vzhodnonemškega in jugoslovanskega tržišča nujno potrebno poiskati nove kupce.

V okviru realizacije predstavlja izvoz na konvertibilno tržišče že 65 % vse vrednostne prodaje, v fizičnem obsegu pa je delež izvoza še večji, ker predstavljajo del prodaje v izvoz posli predelave. Tako je še vedno dosežena zelo dobra pokritost uvoza z izvozom, dolarska vrednost izvoza s skoraj 20 mio \$ vrednosti v prvih petih mesecih letošnjega leta pa za več kot 20 % presega načrtovane vrednosti in dosežene vrednosti v enakem obdobju preteklega leta.

Kljub dobrim proizvodnim in prodajnim dosežkom pa je potrebno veliko napraviti za zmanjševanje stroškov, ker nam nizko dosežene prodajne cene ne dopuščajo manevrskega prostora za slabo gospodarjenje na tem področju. Zaradi tega se izvaja-

jo varčevalni ukrepi - omejevanje stroškov na tekočem in investicijskem vzdrževanju ter drugih režijskih stroškov kot tudi racionalizacija zaposlovanja, kjer je možna nova zaposlitev samo na delih, povezanih s proizvodnjo. Število zaposlenih se sicer ni zmanjšalo za toliko, kot je bilo načrtovano v začetku leta, vendar pa so se reševali problemi zaposlovanja s premeščanjem znotraj podjetja, brez drastičnih ukrepov na mestih, kjer so bili evidentni tehnološki viški.

Za boljše likvidnost se je selekcija vršila tudi pri investicijskih vlaganjih, kjer se je nabavljala v glavnem oprema za proizvodnjo in za vlaganja v izboljšanje ekologije.

Vse navedeno je pripomoglo, da kljub restriktivnejšim predpisom v novi zakonodaji poslujemo pozitivno, sicer brez velikih dobičkov, vendar dovolj dobro, da lahko pričakujemo trdnost in stabilnost podjetja še v nadaljnjem poslovanju.

Ne samo v našem podjetju, ampak tudi drugod, ugotavljajo, da so po novih predpisih sestavljeni in ugotovljeni poslovni izidi slabši, kot so bili po stari zakonodaji. Rezultati brez izgub so nam lahko v takih pogojih gospodarjenja eden od garantov za stabilno poslovanje podjetja v prvi polovici letošnjega leta.

Če nam prihajajoči dopustniški meseci ne bodo prinesli nepričakovanih nihanj v proizvodnji in prodaji, saj svetovna kriza še ni v celoti odstranjena, lahko z gotovostjo pričakujemo, da bodo ob začetku leta zastavljene cilji, ob polletju in tudi do konca leta, uresničeni.

Marija Bernjak

Dvig plač je omejen

CINKARNA ŽE PLAČUJE 25% DAVEK

Z mesecem majem 1994 je za gospodarstvo začel veljati dogovor o usklajevanju plač s splošno kolektivno pogodbo in stopnjo inflacije. Za dogovorom stojijo Vlada republike Slovenije, Sindikati in Gospodarska zbornica, ki so ga podpisali zaradi makroekonomskih nesorazmerij in ciljev gospodarskega razvoja za leto 1994.

S tem dogovorom je omejena masa izplačil za plače v bruto zneskih in to na ta način, da je osnova za izplačilo desetmesečno povprečje leta 1993 povečano za inflacijo do meseca marca 1994 v višini 16,7 %.

Vsako izplačevanje plač nad dovoljenimi zneski je sankcionirano z dodatnim davkom, ki je 25 % na preseganje izplačila in enega zaposlenega do 5 %, 50 % na preseganje med 5 in 10 % ter 100 % na preseganje izplačila na enega zaposlenega nad 10 %. Pri izračunavanju mase dovoljenih izplačil brez plačila dodatnega davka ne igra vloge primerjava izplačil s splošno kolektivno pogodbo ali s kolektivno pogodbo dejavnosti po posameznih indeksnih razmerjih oziroma tarifnih razredih, ampak je važna višina izplačanega bruto zneska plače na enega zaposlenega po vkalkuliranih urah za mesec 1994 v posamezni dejavnosti. Ta primerjava je zaenkrat za podjetje neugodna, dela pa se na tem, da bi s spremembo registracije podjetja dosegli ugodnejši položaj.

Tudi možnost povečanja dovoljene mase za izplačila plač iz naslova povečanja izvoza se lahko koristi samo ob tromesečnih in to največ do 5 % in še to samo za en mesec.

Primerjava izplačil plač v našem podjetju s splošno kolektivno pogodbo nam pokaže na nesorazmerje v indeksnih razmerjih po posameznih razredih, v vseh primerih pa višja bruto izplačila kot so dogovorjena za posamezne tarifne razrede v splošni kolektivni pogodbi. Kolektivne pogodbe po panogah dejavnosti še niso

podpisane zato še ni možnih primerjav z njimi, vrednosti s katerimi smo se primerjali v preteklosti pa smo v našem podjetju dosegali oz. na posameznih indeksnih razmerjih celo presejali.

S skladnostjo izplačil po kolektivni pogodbi za delavce je poleg ostalih kriterijev povezana omejitev plač po individualnih pogodbah, ki so v primeru presejanja dodatno obdavčene.

V našem podjetju izplačil po individualnih pogodbah, po doslej predpisanih kriterijih, zaenkrat ne presežemo, zato nanje ne plačujemo dodatnega davka, prekoračujemo pa dovoljeno maso za plače, tako da smo dodatno obdavčeni s 25 %. Vsako event. dvigovanje plač bi nas potegnilo v lestvico s 50 ali 100 % dodatnim davkom, kar pa si iz vidika povečanja stroškov, kljub temu da v letošnjem letu ne posluje mo slabo, ne moremo privoščiti.

Seveda pa dodatni davek ni edina omejitev pri višini plač, ampak pri tem igra vlogo tudi doseganje dobička, ker vsaka prekoračitev izplačil po kolektivni pogodbi pomeni izplačilo iz dobička, ki se v novih lastninskih odnosih ne more v celoti razporediti na plače ampak mora biti del dobička naknadno razporejen na dividende na osnovi delnic, ko bo končan proces lastninjenja podjetja.

Podobne omejitve veljajo za regrese za dopuste, zato bomo morali pri taki politiki omejevanja vseh vrst izplačil, če se dogovor ne bo kaj spremenil, biti zadovoljni s sedanjim nivojem plač, da ne bi zabredli v prevelike težave pri doseganju dohodka in likvidnosti podjetja. Dvig plač bo možen šele takrat po posebej predpisani eskalacijski lestvici, ki prinaša nižje možnosti dviga plač kot bi bila rast drobnoprodajnih cen.

Marija Bernjak

Do kje dosedaj in kako naprej

ZBIRANJE CERTIFIKATOV BO POTEKALO PRED IZDELAVO PROGRAMA

V zadnji številki Cinkarnarja smo vam predstavili celoten potek postopka lastninskega preoblikovanja, kot ga predpisuje zakon in drugi predpisi.

Posamezne aktivnosti smo vam prikazali tudi vsebinsko tako, da ste dobili pregled nad:

- načini lastninjenja, ki jih dopušča zakon,
- predpisano vsebino Programa lastninskega preoblikovanja,
- odgovornimi organi za sprejemanje odločitev,
- okvirnimi roki za izvedbo posameznih aktivnosti.

Doslej je bila v skladu z uradno metodologijo izdelava otvoritvena bilanca stanja, ki predstavlja izhodiščno - knjigovodsko vrednost podjetja.

Ker zakon dovoljuje, da lahko podjetja uporabijo za lastninjenje tudi tržno vrednost podjetja, če je le-ta za lastninjenje realnejša, je vodstvo podjetja naročilo izdelavo tržne vrednosti podjetja.

Tržno oceno vrednosti podjetja pripravlja zunanja svetovalna družba s cenilci, ki imajo pooblastilo Agencije Republike Slovenije.

Prvotno predviden rok za oceno tržne vrednosti podjetja (konec januarja 94) se je že nekajkrat podaljšal zaradi vmesnega spreminjanja predpisov, obsežne obdelave podatkov za objekte in zemljišča, priprave predlogov in iskanja soglasij za dolgoročne rezervacije sredstev na področju ekološke in investicijskih vlaganj ter dogovarjanja z denacionalizacijskimi upravičenci glede načina rešitve njihovih zahtevkov.

Po zadnjih informacijah, s strani zunanjih svetovalcev, bo tržna vrednost z vsemi elaborati izdelana do konca junija 94. S tem bodo znana vsa potrebna izhodišča za pripravo in obravnavo predloga lastninjenja.

Nadaljnje aktivnosti bodo potekale v naslednjem vrstnem redu:

1. Obravnava predloga načinov lastninjenja na kolegiju direktorjev poslovnih enot in vodij strokovnih služb; Na kolegiju bo oblikovan skupen predlog vodstva podjetja in posredovan v obravnavo komisiji Delavskega sveta.
2. Povabilo k predhodnemu zbiranju certifikatov.
3. Obravnava predloga načinov lastninjenja na komisiji Delavskega sveta.
4. Potrditev predloga načinov lastninjenja ter izhodišče za izdelavo Programa lastninskega preoblikovanja na Delavskem svetu podjetja.

Iz navedenega je razvidno, da bo zbiranje certifikatov potekalo pred izdelavo Programa za lastninsko preoblikovanje.

Na ta način bomo ugotovili koliko družbenega kapitala Cinkarne smo lastniki certifikatov pripravljene in sposobni vložiti v zameno za delnice v fazi interne razdelitve. Hkrati pa boste prejeli tudi vprašalnik o vaši pripravljenosti za sodelovanje pri notranjem odkupu delnic podjetja.

Predvidevamo, da bomo kljub času dopustov to akcijo izpeljali v poletnih mesecih.

O poteku zbiranja certifikatov bomo obvestili vsakega zaposlenega in upokojenega delavca Cinkarne posebej - pisno na njegov naslov.

V povabilu boste seznanjeni z vsemi podrobnostmi o poteku zbiranja certifikatov.

Jožica Košak

Gibanje TiO₂ na svetovnih trgih

Titanov dioksid - bela perspektiva

Proizvodnja titanovega dioksida je velika in vitalna industrija, ki vključuje preko 30 proizvajalcev v 25 državah na šestih celinah. Letna potrošnja se je povzpela na vrh leta 1989 s preko 3 mio ton, od tega je šlo v industrijo premazov 60 %, v umetne mase 15 %, v papir 13 %, preostalih 11 % pa je bilo prodanih vrsti manjših potrošnikov kot npr. industriji umetnih vlaken, keramike in gume.

Titanov dioksid je pigment, za katerega menimo, da je proizvod dvignjene življenjske ravni, zato njegova potrošnja sledi spremembam BDP - in modnim trendom, kot je npr. sedanja priljubljenost belih ali svetlo obarvanih površin in izdelkov. Drugače rečeno to pomeni, da je industrija tega pigmenta ciklične narave in da sledi gibanjem učinkovitosti svetovnega gospodarstva, ki poganja povpraševanje po njem.

V osemdesetih letih je doži-

vljala nesluten razmah in nastajale so nove zmogljivosti, devet po številu in nobena manjša od 50.000 tpa. Pač, kot zanimivost navajam tisto petnajsttisočotonsko, ki je nastajala na Kitajskem v režiji Smelta s češko tehnologijo.

Po letu 1990 pa se je situacija dramatično zasukala. Povpraševanje je zaradi globalne recesije strmo padlo in čeprav je takoj naslednjega leta znova pričelo rasti, so ravno v tem času zaganjali nove tovarne. Cene so pričele drseti in izkoriščenost kapacitet je padla s preko 95 % leta 1989 na vsega 80 %, kar je za prenekaterega proizvajalca v tem kapitalno intenzivnem poslu popolnoma neekonomična raven. In da bi bila slika popolna, je treba k temu dodati še naraščajoče obratovalne stroške in seveda investicije, ki so nujne za izboljšanje sprejemljivosti te vrste industrije v danem okolju.

Nizka profitabilnost je zdaj

takšna, da proizvajalci močno oklevajo pri načrtovanju novih kapacitet. V preteklem mesecu je pričela obratovati Dupontova tovarna s 60.000 tpa na Taiwanu in to je edino znano letošnje povečanje svetovnih zmogljivosti. Če upoštevamo, da dolgoročne napovedi predvidevajo naraščanje potrošnje TiO₂ v svetu po letni stopnji 2.5 do 3 % in da naj bi v Evropi ter na Daljnem vzhodu prenehalo obratovati nekaj zastarelih tovarn s skupno zmogljivostjo preko 150.000 tpa, bo neizogibno prišlo do pomanjkanja te robe in do ponovne rasti cen.

Ker bo postala ta industrija znova profitabilna, bodo proizvajalci želeli razširiti svoj tržni delež z novimi investicijami. Preden pa bodo te operativne, bo preteklo kar nekaj časa, saj po svežih ocenah traja postopek od izbora lokacije do zagona neke nove tovarne najmanj pet let. In takrat bomo morda pisali že leto 1999 ali 2000.

Toda koliko novih kapacitet bo dodanih? Na žalost nas pretekli cikli navajajo na odgovor »preveč« in znova se bomo soočili s presežno ponudbo ter občutnim padcem cen. In ker je ta scenarij več kot verjeten, moramo poskrbeti za to, da teh pet ali šest prihajajočih debelih let kar najskrbneje izkoristimo za priprave na naslednjo recesijo. Izvesti moramo vse potrebne ukrepe za skladnost z nacionalno in evropsko ekološko politiko, zaokrožiti moramo naše zmogljivosti, uresničiti program izboljšanja in stabiliziranja kakovosti, do kraja racionalizirati proizvodnjo ter se posvetiti razvoju modernih tipov pigmenta.

Predvsem pa ne pozabimo na nekaj, kar bo nadvse pomembno: čvrste vezi s kupci, ki morajo temeljiti na zaupanju v naše sposobnosti in na prepričanju, da spoštujemo sprejete obveznosti.

Vilibald Raznožnik

Kakovost dela na vseh nivojih

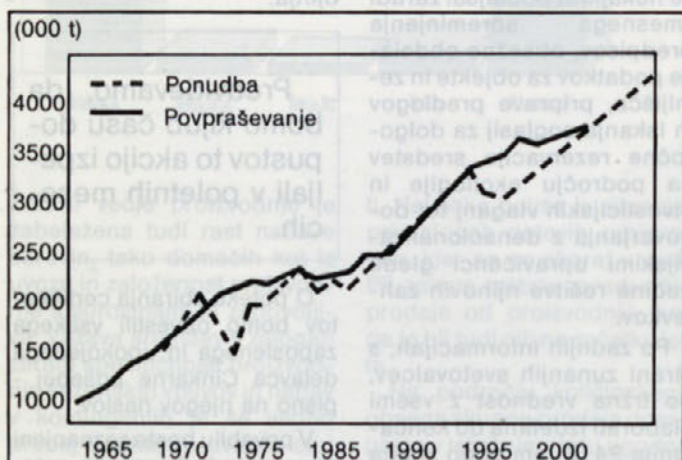
Kupec ima zmeraj prav, so nas učili že zelo zgodaj. To danes uzakonjajo standardi serije ISO 9000. Naši kupci so za nekatere v naši tovarni nadležni s svojimi vprašanji o certifikatih. Ker je naš odgovor negativen, nam pošiljajo vprašalnike, kjer naj bi z odgovori povedali, da imamo urejen sistem kakovosti. Če pa kupci pridejo osebno v našo tovarno in sami preverjajo našo urejenost (presoja), jim velikokrat kaj ni všeč in želijo, da pomanjkljivosti odpravimo. Te kupce moramo uvrstiti med izjeme in le za njih vpeljevati nov red. Ker je takih kupcev zmeraj več, imamo zmeraj več izjem in je zato zmeraj več dela za izvajalce del. Delo se nam zmeraj bolj zapleta. Ali ne bi raje naredili organizacijskih navodil, navodil za delo, predpisov, ki bodo ustrezali standardu ISO 9000 in bodo vsi kupci zadovoljni z našo organizacijo dela? Izognili se bomo napakam

in pri tem tudi manj delali.

Tega mnenja so v zadnjem času v PE Metalurgija. Zato smo se nekajkrat že sestali in postavili osnovne naloge za projekt CE. Vsi vodilni in vodstveni delavci so se odzvali predavanju: »Predstavitev standardov ISO 9000« Bilo je tudi nekaj diskusije, torej ljudje o standardih le razmišljajo.

Velike rezerve naše tovarne so v ljudeh. Zaradi teh in onih nalog se v izobraževanje ni vlagalo dovolj. Z besedo izobraževanje ni mišljena visoka znanost, temveč znanje, ki je direktno povezano z vsakdanjimi delovnimi nalogami na vseh nivojih. Za take vrste šolanja niso potrebna velika finančna sredstva, le nekaj dobre volje. Izboljšanje tega znanja bi neposredno opazili na boljši kakovosti izdelkov. Velika večina ljudi raje dela dobro in prav kot pa narobe.

Mija Marin

Svetovna ponudba in povpraševanje po belih pigmentih od leta 1965 do leta 2000.

Kakovost odpravlja napake

Na področju kakovosti v Cinkarni orjemo ledino. Bolj ali manj se z razumevanjem kakovosti trudijo v vseh poslovnih enotah, v praktičnem delu pa so prišli najdlje v Metalurgiji. Zato sem se napotila k najbolj prizadevnemu na tem področju, diplom. Francu Gutenbergerju, ki me je takoj popravil, da o kakšni individualnosti na tem področju ne moremo govoriti, lahko govorimo le o timu sodelavcev, ki vsak po svojih močeh prispeva k uspehom na poti vzpostavitve sistema kakovosti.

Uvodoma bi lahko spregovorila o razumevanju ISO 9000, kakšno je vaše razmišljanje o tem?

ISO 9000 je simbol kvalitete po vsem svetu, prodril je tudi v Cinkarno, pa tudi v Metalurgijo. Podjetja si s tem kupijo stalno vstopnico za zahtevni trg. Certifikat ISO torej ni več »nebodigatreba« ali »modna muha«, ampak je dejstvo, s katerim so se podjetja začela ukvarjati, da si čimprej pridobijo zaupanje svojih poslovnih partnerjev.

Če imaš ISO 9000, pomeni, da imaš kakovostno proizvodnjo, da torej ne moreš narediti slabega izdelka.

V Metalurgiji ste najdlje?

Začetki segajo že desetletja nazaj, ko je temelje postavil že dr. Andrejčič. Kot zunanji sodelavec Cinkarne je začel uvajati statistično kontrolo procesa, to pa je Metalurgija začela tudi uporabljati v sodelovanju s službo kakovosti. To je bila tudi osnova sistema kakovosti, tako da so ISO 9001 in 9002 pravzaprav samo izpeljanke njegovega sistema. Pomembno je, da večino dokumentacije že imamo. Manjka nam le še ustrezen programski paket, ki bi to dokumentacijo povezal, da bi jo lahko dopolnjevali, spreminjali in podobno.

Kot mi je znano, potekajo pogovori o nakupu programske opreme. Je tako?

Prav tu se pojavlja dilema o tem, ali bomo to urejevali enotno za vso Cinkarno ali parcialno po programih. Če se bomo odločili za drugo možnost, za parcialno uvajanje kakovosti po ISO standardih, bomo po mojem mnenju delali prav nasprotno kot v drugih podjetjih. Od spodaj navzgor, namesto obratno, od zgoraj navzdol. Vse kaže na to. Spomnimo se le pred dvema letoma ustanovljene delovne skupine, ki pa žal ni učinkovita.

Se strinjate, da kakovost zavirajo dileme o tem, kaj to sploh je, kaj potrebujemo in kaj ne? Zahteve na trgu pa so tudi precej različne. Večina

kupcev želi certifikate za posamezni izdelek.

Še vedno ne ločimo dveh stvari: certifikata za izdelek in certifikata sistema kakovosti celotnega podjetja. S prvim certifikatom lahko nastopamo na posameznem tržišču, če pa govorimo o ISO 9000, pa gre za sistem kakovosti v celotni Cinkarni. V tem procesu pa morajo sodelovati vsi: proizvodnja in njene spremljevalne službe. V Metalurgiji težimo k zahtevi ISO 9002, saj imamo proizvodnjo s spremljevalnimi dejavnostmi pokrito. Nekaj težav je le še pri vzdrževanju in marketingu.

Ste tudi član skupine za kakovost pri Gospodarski zbornici Clovenije, natančneje, v grupaciji barvaste, črne metalurgije in livarn. Tam gotovo pridobivate dovolj informacij in znanja?

Tako je, tam se zberemo predstavniki kakšnih 20 podjetij in se seznanjamo z izkušnjami na tem področju v podjetjih iste grupacije. Prvi iz te grupacije, ki sta dobili certifikat, sta bili Železarna Ravne in Škofjeloška livarna. Iz njunih izkušenj smo spoznali, da brez neke kolektivnosti ne gre. Še bolj pa smo prišli do spoznanja, da tudi brez zunanje sodelavca ne gre, ker lahko le-ta od zunaj koordinira in organizira delo na tem področju, delavci znotraj podjetja pa čutijo večjo odgovornost.

VZORI

V Impolu v Slovenski Bistrici, kjer imajo centralni obrat valjarno, so najprej začeli izobraževati vse nosilce aktivnosti v podjetju. V izobraževanje je bilo vključenih 50 delavcev. Ti so potem naredili posnetke stanja in na podlagi aktivnosti teh ljudi v dveh letih spravili ISO 9000 pod streho.

Kakšna je, po že uvedbenem sistemu kakovosti, miselnost delavcev v Metalurgiji?

Sistem zagotavljanja kakovosti najbolj funkcionira v Novi valjarni. Za program Titancink so nas zahteve trga prisilile, da smo morali nekatere glavne elemente zagotavljanja kakovosti iz sistema ISO 9002 uvesti, če smo hoteli dobiti interni certifikat države, v katero izvažamo proizvod. Ker s tem dobivamo tudi redne preglede inšpekcije, so tudi sami delavci videli, da je stvar resna. V začetnem obdobju uvajanja, pa smo imeli kar nekaj težav, saj se je od delavcev zahtevala večja odgovornost do tehnološkega procesa, več razmišljanja in manjša samovolje ob delu, registriranje napak pri delu itd. Včasih so bile potrebne tudi sankcije, če ni šlo tako kot smo se dogovorili.

Delavci so tudi spredvideli, da se da na ta način z manj fizičnega dela doseči enake ali celo boljše kvantitativne in kvalitativne rezultate. K večji pripravljenosti za sodelovanje nedvomno prispeva tudi večja zaskrbljenost za delo in občutek ogroženosti za delovno mesto.

Sprememba miselnosti o potrebi uvedbe sistema zagotavljanja kakovosti pa na žalost ni zajela celotne tovarne.

Imam občutek, da je delavce v neposredni proizvodnji lažje prepričati o potrebnosti novega načina obnašanja pri delu kot pa vodstvene strukture od managementa do izmenovodij. Marsikdo ima to za modno muho, ki bo minila.

To pomeni, da lahko ta miselnostni preskok zagotovimo in dosežemo le z nenehnim izobraževanjem vseh struktur in poskrbimo za izboljšanje kadrovske strukture v neposredni proizvodnji.

Menite, da lastninjenje lahko moti uvajanje kakovosti?

Vsekakor trenutni položaj o lastninjenju v Cinkarni ni naklonjen uvedbi sistema kakovosti po ISO 9000. Bistvo tega sistema so točno določene naloge in odgovornosti vsakega delavca v to-

varni, pa naj bo to managerja, tehnologa, razvojnika, komercialista, skladiščnika ali proizvodnega delavca. Pravi lastnik tovarne je še kako zainteresiran za visoko racionalno izkoriščenost intelektualnega in proizvodnega potenciala. V ospredje postavlja tudi kategorijo dobička in stroška. Vse to pa ISO 9000 omogoča in predpisuje.

Menim, da bi lahko v tem, takoimenovanem predlastninskem obdobju tudi delavski svet, če ga že imamo, zavzel kakšno konkretno stališče in potezo okrog tega in tako vzpodbudil potrebno aktivnost. Včasih mi je kar hudo, ker spremljam te aktivnosti in vidim, kako se gospa Marinova, vodja službe kakovosti, že leta trudi z nami in nas prepričuje o potrebnosti doseči ta cilj. Tu se kaže dobra lastnost žensk, da so veliko bolj vztrajne od moških. Ne nazadnje bi bilo res škoda, da bi ob vseh pridobljenih izkušnjah in vloženem trudu ne dosegli tega cilja, ki je tako blizu.

Menim pa tudi, da bi bilo morda dobro nekatere kompetence s področja kakovosti prenesti iz najvišjega vodstva na Službo kakovosti.

Nekateri so prepričani, da je uvajanje kakovosti ISO strošek?

Marsikdo misli tako ali pa misli, da se nam strošek ne bo povrnil. Toda o tem obstajajo dokazi. Napisanih je veliko knjig, veliko je izkušenj, ki govorijo v prid. Zagotovo drži, da če se uvede tak sistem, je kakovost zastoj. V Cinkarni pa si ne upamo izračunati, koliko nas stanejo naše napake. Ta sistem onemogoča ali vsaj zmanjšuje riziko napak. Potem je kakovost resnično zastoj.

Menim tudi, da je proces certificiranja po ISO 9000 velik inovativni proces. Znotraj tega procesa se namreč dogajajo izboljšave. Sam proces nas prav sili v izboljševanje dela, ne glede na to, katerega. To pa je tudi pomembno, mar ne?

M.G.

PE Metalurgija

Opravljen dva večja tehnološka poizkusa

V letošnjem letu so v Metalurgiji opravili dva večja tehnološka poizkusa, samostojno uporabo elementarnega žvepla na Ferosulfatni liniji in vertikalno ulivanje blokov v Valjarni.

POIZKUS NA FERRO - LINIJI

Zaradi ugodnejšega cenovnega razmerja ilmenita in žlindre bo PE Titanov dioksid kmalu pričela uporabljati povečano količino žlindre. Posledica tega prehoda bo, da Titanov dioksid ne bo več proizvajal ferosulfata heptahidrata. Tega pa predelujemo na Ferro - liniji, ki je bila v ta namen tudi zgrajena.

Kot nam je povedal direktor PE Metalurgija ing. Naraks, so ovrgli razmišljanja o začasnih zaustavitvi linije, kar bi ob še tako pazljivi konzervaciji najbrž nastale nepopravljive posledice na napravah. K odločitvi je pripomoglo še dejstvo, da se na trgu povečujejo potrebe po žveplovi kislini »S« - kislina najverjetneje ne bo zadostila teh potreb, povejmo, da že letos, posebno pa v prihodnjem letu, načrtujemo proizvesti povečane količine

kislina, saj se je zaradi ustavitve nerentabilne proizvodnje in ekoloških problemov v avstrijskem BB povečalo povpraševanje po žveplovi kislini v Italiji in Avstriji.

Obratovanje Ferro - linije bodo spremenili tako, da bodo uporabljali samo elementarno žveplo. Izvedli so desetdnevni poizkus, ki je dal pozitivne rezultate. »Sedaj lahko z gotovostjo trdimo, da Ferro - linija lahko obratuje neodvisno od obratovanja Titanovega dioksida«, je dejal ing. Naraks. S tem je seveda tudi preprečena škoda, ki bi lahko nastala zaradi zaustavitve naprav. Hkrati se bodo približno od 10 do 15 odstotkov znižali proizvodni stroški. Pri vsem tem pa je najpomembnejše, da je še naprej zagotovljena varnost obratovanja proizvodnje žveplove kisline.

USPEHI PRI VERTIKALNEM LIVU

V prizadevanju za osvojitve najvišjega znaka kakovosti RAL za Titancinkovo pločevino imajo metalurgi težave le pri enem parametru, to je pregib. V letih 1992 in 1993 so metalurški delavci opravili številne poizkuse, a je ostal pregib na pločevini še naprej negotov. Zato so se odločili za drastičen poseg, ki je povezan

maja, nato pa so začeli s poizkusi. Ulili so že več blokov, jih testirali na vse predpisane parametre, in rezultati so zelo dobri tudi na pregibih. Vendar so po besedah ing. Naraksa s poizkusi šele na začetku. Potrebno je še marsikaj dodelati, spremeniti, osvojiti tehnologijo, to pa bo najbrž trajalo še nekaj mesecev.

Poizkus na napravi za vertikalno ulivanje Titancinkove legure

tudi z večjim vlaganjem. Opravili so prehod iz horizontalnega ulivanja blokov v vertikalni liv, ki daje enakomernjšo sestavo ulitega bloka.

Naprava za vertikalno ulivanje je bila izdelana do konca

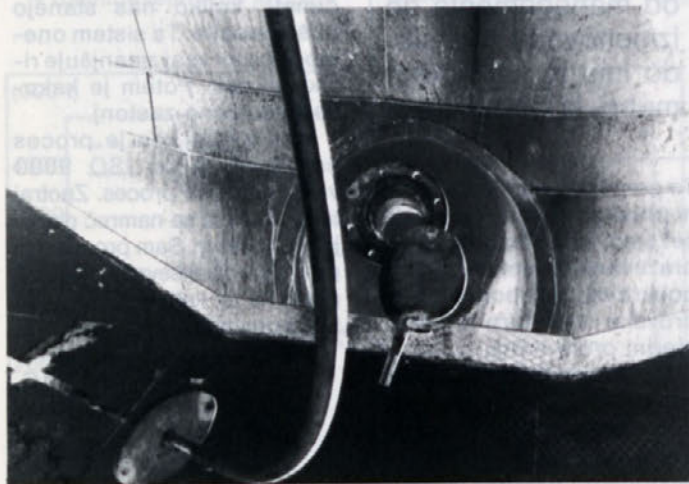
V Metalurgiji upajo, da bodo znak kakovosti RAL dobili še letos, to pa je tudi cilj, s katerim si želijo priti v klub konkurentov, kjer so že Rheinzink, Billiton, Vieille - Montagne, s katerimi se srečujejo na trgu. M.G.

Položaj inženirjev v družbi

V javnosti sem bil glavni dokazovalec zatiranosti inženirjev v bivšem režimu. Položaj danes še ni veliko boljši. Inženirji si želijo razmer, kakršne so v Nemčiji, ko kancler Kohl zvezo inženirjev vsaj enkrat letno pokliče na posvet o gospodarskem razvoju. Slovenskih inženirjev ni slišati nikjer. O njih tisk nič ne piše. Kot da jih ni. Pa jih je 28.500 med zaposlenimi, 5,5-krat več kot zdravnikov, 5,4-krat več kot ekonomistov, 8-krat več kot pravnikov in 18-krat več kot novinarjev. O vseh teh slišimo vsak teden, kako so pomembni in kako se bojujejo za plače. Celotno predsednikom vlade razpravljajo o tem. Inženirji pa molče kot povsem nepomembni. Ni jih sicer 7,5 odstotka med vsemi zaposlenimi kot v Nemčiji, jih je pa vseeno 4,6 odstotka in so nosilni sloj funkcioniranja gospodarstva. Inženirji so bili pri nas v prejšnjem režimu najbolj tihi in nevidni. Danes je spet tako. Vsi drugi imenovani so bili prej najglasnejši in danes so spet. Inženirjem dajmo takoj lastno strokovno zbornico in sindikat. Ne smejo se več utapljati v splošnih sindikatih, ker imajo svoje probleme. Njihov sindikat se mora začeti pogajati z vlado o plačah, nastopati v javnosti ter posegati v javno diskusijo. Tehniki morajo voditi vse gospodarstvo, drugi poklici pa naj jim bodo v pomoč kot servis. Akio Morita, predsednik Sonyja, to nenehno ponavlja kot temeljno prednost Japonske pred ZDA in Evropo.

Inženirjem pa moram nekaj reči: prej imenovanim ni nihče ničesar podaril, vse so si pridobili sami. To velja tudi za inženirje.

Marko Kos, Delo, 4. junij 1994

Injektor za dovod hladilne vode na vrtničastem delu reaktorja Ferro - linije. Postopek sežiganja žvepla je sedaj čistejši, ker ni več ogorkov. Izboljšani pa so tudi pogoji dela, saj ni več ferosulfatnega prahu.

Predstavljamo vam mlade strokovnjake

Da ne bi vedno predstavljali le tistih sodelavcev, ki se upokojijo, bomo tokrat začeli z rubriko predstavljanja mladih strokovnjakov, ki so se v Cinkarni zaposlili v zadnjih petih letih. V obdobju zaposlitvene krize smo v podjetje pridobili dvajset strokovnjakov s končano višjo ali visoko šolo, ki že tudi pridno ustvarjajo. Če jih še niste spoznali pri delu, jih boste lahko preko našega časopisa. V tej številki vam predstavljamo pogovor s prvima dvema.

STRM VZPON

Čeprav ga starši niso usmerjali v ta poklic se je **Tomaž Benčina** odločil za očetove stopenje, torej za metalurgijo. Diplomiral je leta 1990 in se takoj po njej zaposlil v Cinkarni. V Metalurgiji so po praktično dveh desetletjih prvič sprejeli medse novega dipl. ing. metalurgije.

Njegov vzpon v Metalurgiji je bil izredno hiter. Malo je mladih, ki pridejo s fakultete v dobrih štirih letih do delovnega mesta vodje proizvodnje. To se je zgodilo Tomažu, ki je najprej opravil pripravništvo pri ing. Doklelju, bil nekaj časa tehnolog, vendar že od začetka vzgajan za vodjo proizvodnje valjarne. To delo sedaj opravlja že dve leti.

Sicer je s Cinkarno povezan ne le preko staršev, tu je opravljal tudi diplomsko nalogo Primerjava korozijske odpornosti bakra in aluminija v agresivnih urbanih okoljih in morski atmosferi, s katero je pridobil osnove o vzrokih poškodb pri uporabi izdelkov valjarne.

Od vsega začetka je v Metalurgiji doživljal topel sprejem, še zlasti pri vodstvu in svojem mentorju, zato upa, da je zadovoljil kriterijem in se vključil v način dela in življenja v Cinkarni, kamor je potrebno priti tudi ponoči, popoldan, ob nedeljah ali praznikih, ko ga pokličejo. To je poklic, ki zahteva tudi takšna odrekovanja. Sicer pa meni, da je koncentracija odgovornosti na eno osebo v Cinkarni prevelika, pri tem pa ne misli le nase.

Dodobra je spoznal delo in že razmišlja kako bi ga izboljšal, vendar pravi, da o tem vedno razmišlja skupaj z vodstvenim timom, ki v valjarni sprejema najpomembnejše odločitve v tehnologiji. Zanje je najvažnejši razvoj v proizvodnji, kateremu že sledijo tudi drugi, z zanima-

njem pa tudi delavci. Medčloveške odnose, izboljšanje kadrovske strukture, višji nivo kakovosti, lahko dosežemo le s spremembo oziroma novo tehnolo-

Dipl. ing. **Tomaž Benčina** je rojen leta 1965 v Celju, 1990 je diplomiral na FNT ter se zaposlil v Cinkarni.

gijo, je prepričan Tomaž, ki je hkrati vodja 89 delavcem. Pri odnosu z njimi v ospredje postavlja poštenost in enakost, zato so ga dobro sprejeli medse.

V zadnjem času se v proizvodnji čuti spremenjen odnos do dela, seveda na bolje. Vsak novi delavec, ki pride v valjarno mora imeti najmanj poklicno izobrazbo. Ti delavci že postajajo glavni delavci, ki s pravim odnosom do dela za seboj povlečejo še druge. Delavce z daljšim stažem in pomanjkljivo izobrazbo pošiljajo na izobraževanja, vendar se nanje le-ti različno odzivajo.

»Žal se še ne zavedajo vsi, da morajo poleg prisotnosti v valjarni pokazati še kaj več. Za to pa je potrebno pridobiti nova znanja.«

Tomaž meni, da Cinkarna žal še nima izdelanega mehanizma o

odpustu tistih, ki delo odklonijo. Vendar, kot rečeno, zgledi vlečejo in tudi tako se odnos do dela izboljšuje.

Človek bi bil nepošten do samega sebe, če bi se ustavil, zato so njegove ambicije povezane

tudi s komercialno, njegov interes je povezan z jeziki, ki jih dobro obvlada, na tem mestu sedaj, pa si nabira izkušnje. »Veliko pa zavisi,« pravi, »tudi od dohodkovne politike, ki sedaj ni ravno stimulatívna.«

INŽENIR V ELEKTRO STROKI

Bil je naš štipendist, večkrat je prišel k nam na prakso, opravil je pripravniški izpit, sedaj pa v pripravi projektira elektroenergetske naprave in postroje. To je mladi dipl. ing. elektrotehnik v pripravi dela PE Vzdrževanje Alojz Ulaga.

Ob rednem vstopu v Cinkarno konec leta 1992 so v vzdrževanju dobili nov računalniški program, ki ga je bilo potrebno testirati. To je bila njegova

Dipl. ing. **Alojz Ulaga** je rojen leta 1966, doma je iz Planine pri Sevnici, tako da vsak dan prevozi najmanj 60 km. V prostem času poje pri krajevnem mešanem pevskem zboru.

prva naloga. Hitro je osvojil program, sedaj ga že dodelujejo, uporabljajo pa ga tudi elektroniški, saj vsem zelo olajša in skrajša delo. Največ dela na računalniku, večkrat pa mora tudi v obrat, da si okvaro ali napako tudi ogleda, predno potem projekt izriše na računalniku. Trenutno skupaj s sodelavci opravlja več zahtevnih projektov hkrati, to je na projektu Sulfacid, posodobitvi Hidrolize, Kalcinaciji in površinski obdelavi. Kot je videti največ dela za Titanov dioksid. Vse kar počne, je vezano na čas, na roke, za katere se dogovorijo. To pa povzroča vsak dan neko napetost.

Toda vodstvo poslovne enote ga pri tem podpira. Pomaga pri dogovorih, omogoča pa mu tudi, da je še naprej v stiku z novostmi, novimi pro-

gramskimi sistemi in dogajanji v znanosti in tehniki. Sam pravi, da je veselo presenečen nad tem, da ga vodstvo pošilja na seminarje in meni, da se čuti dolžan, da pri delu dokaže svojo strokovnost.

Sicer pa čuti, da se je v štirih letih njegovega študija, pred tem je bil eno leto zaposlen kot tehnik v oddelku elektro vzdrževanja, v Cinkarni napravil velik napredek v vseh pogledih, zlasti v izboljšanju naprav, okoljevarstvenem, računalniškem in kakovostnem. Pozna se težnja po kakovostnem timskem delu, saj meni, da je prihodnost le v razvijanju, projektiranju. »Naše vzdrževanje je preraslo že v projektno organizacijo, to pomeni, da ne samo, da vzdržujemo obstoječe stanje, projektiramo tudi nove naložbe«, pravi.

»Nekateri so sicer še navajeni utečenih stvari, kar je razumljivo, vendar so že manj nezaupljivi. Dopusčam možnost, da morda kdo pri svojih idejah ne uspe, vendar mislim, da če je v svoj prav prepričan, mora biti tudi dovolj prepričljiv.«

Njegova diplomatska naloga je bila zelo povezana z delom, ki ga sedaj opravlja. Opravil je nalogo ISO 9002 za elektro vzdrževanje. Veliko podatkov iz te naloge lahko uporablja tudi pri drugih nalogah.

Ko pa govori o prihodnosti, je optimist. Glede na to, da ima Cinkarna izredno zahtevne naprave, ki omogočajo proizvodnjo kakovostnih izdelkov, bo lahko konkurirala izdelkom na svetovnem tržišču. Zato meni, da se nam za prihodnost ni treba bati.

Mira Gorenšek

Cinkarna na sejmih '94

Udeležili smo se petih sejmov

Trenutno je na področju Slovenije prava poplava različnih sejmov, žal pa ni nikogar, ki bi prevzel funkcijo koordinatorja med njimi. Niti Gospodarska zbornica, ki bi bila za tako funkcijo najprimernejša institucija, tega noče prevzeti. Tako ostane na nas samih, da med vsemi sejmi izberemo tiste, za katere ocenjujemo, da so za nas najpomembnejši in bi lahko največ prispevali k ugodnim poslovnim rezultatom. Šele konec leta pa bomo lahko podali oceno, ali je bila naša izbira pravilna oziroma kje bi bila lahko boljše. Ob tem pa moramo vse bolj razmišljati, da bo v prihodnje potrebno predstaviti naše proizvode tudi preko meja nekdanje Jugoslavije. Zato bomo že letos sodelovali na sejmu v Milanu. Ostali sejmi, na katerih bomo letos skušali predstaviti cinkarniške prodajne programe, so na kratko predstavljeni v nadaljevanju.

Do srede junija smo tako sodelovali že na petih sejmih:

- Alpe Adria Svoboda bivanja v Ljubljani
- Pomladanski zagrebški velesojem
- Terotech Vzdrževanje Maribor
- Librografika Skopje in
- Grafika '94 Maribor.

Alpe Adria

»Sezona« sejmov se je za nas pričela v Ljubljani, kjer smo se od 7. do 12. aprila predstavili skupaj z našim kupcem - trgovskim podjetjem Center iz Ljubljane. Namen sodelovanja na sejmu je bila predstavitev cinkarniškega grad-

velesoja je ta pomladanski sejem druga najpomembnejša sejemski prireditel v Hrvaškem. Letos je združeval kar osem specializiranih sejmov:

- mednarodni sejem gradbeništva
- Modernpak - sejem pakiranja

Naš lepak Purpen pred paviljonom na sejmu Alpe-Adria

benega programa - lepil, izravnalnih mas, malt za sanacijo betonov, strojnih ometov, zidnih barv, titancink pločevine in izdelkov, Purpena...

Zanimanje za omenjeno prireditev je bilo zelo veliko, saj se je udeležilo kar 376 razstavljalcev iz sedemnajstih držav, med njimi tudi precej naših neposrednih konkurentov iz Slovenije pa tudi iz tujine.

Pomladanski Zagreb

Naslednji sejem, ki smo se ga kot razstavljalcev udeležili, je potekal od 19. do 23. aprila v Zagrebu pod nazivom »Graditeljstvo«. Poleg jesenskega zagrebškega

- mednarodni sejem poljedeljstva in prehrane
- mednarodni sejem blaga široke potrošnje
- mednarodni sejem obrti
- sejem športa
- Zagreb auto show in
- INOVA - razstava izumov, tehničnih napredkov in novitet.

Sejem gradbeništva je ena od najstarejših sejemskih prireditev v okviru zagrebškega velesoja, saj se odvija že preko 30 let. Zanimanje za ta sejem s strani razstavljalcev je bilo zelo veliko, saj so se na sejmu poleg domačih predstavili tudi razstavljalci iz tujine: Slovenije, Italije, Avstrije,

Nemčije, Madžarske, ZDA, Finske, Švice, Kanade, Francije, Bolgarije in Makedonije. Ta podatek pove, da se mnogo podjetij s področja gradbeništva zaveda, da bo Hrvaška ob morebitnih večjih tujih vlaganjih postala veliko gradbišče in zato privlačno tržišče za gradbena podjetja, industrijo gradbenega materiala ter industrijo gradbenih strojev.

Cinkarno smo že, kot že leta doslej, predstavili na 127 m² velikem razstavnem prostoru v hali 5, tokrat skupaj s firmo Turbo D.O.O. Zagreb. Poudarek letošnje predstavitev je bil na titanovem dioksidu, vendar pa so bili v grobem predstavljeni tudi proizvodi ostalih prodajnih programov.

Terotech-Vzdrževanje

V času od 10. do 14. maja je v Mariboru v dvoranah Tabor potekal sejem Terotech - Vzdrževanje. Organizatorji so pri organizaciji sejma dali poudarek gospodarnosti, sodobnim načinom vzdrževanja, strokovnemu in pravočasnemu vzdrževanju vsega, kar nas obdaja. Zavedajo se namreč dejstva, da za vključitev v evropske gospodarske tokove potrebujemo promocijo znanja in dosežkov vseh vej vzdrževanja.

Sejem v Mariboru je edini te vrste v tem delu Evrope.

Poudarek predstavitev Cinkarne je bil na proizvodih in storitvah PE Veflon, PE Vzdrževanje se je predstavila s črpalkami za pretakanje agresivnih medijev, delno pa je bil predstavljen tudi program antikorozijske zaščite in program gradbeništva. Po besedah dežurnih na sejmu lahko gleda na opravljene razgovore v Mariboru pričakujemo dokaj obetavne posle, predvsem za PE Veflon.

Librografika

Tri dni po zaključku sejma v Mariboru se je začel sejem »Librografika« mednarodni sejem knjige v Skopju. Ta je potekal od 17. 5. - 21. 5. 1994. Na njem smo naš grafični program predstavili skupaj z našim dobrim poslovnim partnerjem - firmo Flis d.o.o. Skopje. Po ocenah udeležencev je bil obisk sejma velik, pa čeprav je bil prostorsko sejem manjšega obsega. Na njem se je predstavila tudi večina naših konkurentov.

Celoten utrip sejma in obsejemskega dogajanja kažejo, da se razmere na tem trgu izboljšujejo, kar daje upanje na boljše prodaje v prihodnje.

Del naše predstavitev na sejmu Grafika

Predstavniki Marketinga na sejmu v Mariboru: Pevec, Erdelji, Podrgajs in Mulej

Grafika '94

Od 1. do 4. junija 1994 je potekal sejem Grafika '94 v Mariboru, ki je začetek tovrstnih sejmov v Sloveniji. Glavni namen je bil predstavitev dosežkov iz tega področja na našem območju ter poslovno sodelovanje grafičnih proizvajalcev in porabnikov. Sejem so spremljale grafične prireditve - predvsem je bila zanimiva okrogla miza o izobraževanju v grafični panogi ter trendi razvoja v Grafiki.

Za Cinkarno je bil sejem pomemben zaradi poslovnih pogovorov in poslovnega sodelovanja. Glede na obisk proizvodnega strokovnega dela PE Grafika pa sejem verjetno tudi iz tega področja ni bil zanemarljiv.

Zelo pomembna je bila tudi grafična delavnica (prikaz izdelave plakata), ki je potekala ves čas sejma trikrat na dan. Eden glavnih akterjev v grafični delavnici smo bili tudi mi. Tako sta g. Dani Mulej oziroma g. Niko Erdelji gledalcem oziroma poslušalcem strokovno razlagala tehnološko izvedbo projekta s prikazom so-

dobnega sistema, ki ga uporabljajo v grafiki - prenos slike do plošče, vse faze tega prenosa, kaj se dogaja s filmom in postopek kopiranja. V predpripravi za grafični prikaz je sodeloval tudi nepogrešljivi strokovni del iz proizvodnje, v katerem je kot vodja računalniško-grafičnega projekta sodeloval predvsem g. Žbogar iz poslovne enote Grafike. V celoti je bil sejem dovolj poslovno zanimiv, kljub nekaterim organizacijskim pomanjkljivostim, ki pa so glede na začetke tovrstnih aktivnosti v Sloveniji razumljivi in jih je zaenkrat možno označiti kot znosne.

Načrti

Ostali sejmi, na katerih še načrtujemo nastop v letošnjem letu, so:

- Antikorozijska Zagreb od 21. 6. - 25. 6., kjer predstavljamo predvsem program antikorozijske zaščite, gradbeništva in PE Veflon
- Kmetijsko živilski sejem v Gornji Radgoni od 20. 8. - 28. 8., kjer se bo predstavil naš Agro proram v sodelovanju s firmo BASF

V sedanjih nenormalnih razmerah gospodarjenja, ob splošnem pomanjkanju finančnih sredstev, ko skušamo varčevati na vsakem koraku, je sprejemanje odločitev o naložbah komuniciranja, ki se na prvi pogled zdijo le kot nepomemben strošek, ki ga je potrebno črtati. Dejansko pa sredstev, ki jih namenjamo organiziranju sejmov, ne smemo obravnavati na tak način, ampak moramo vsak vložek v omenjene prireditve upoštevati kot naložbo. Zavedamo pa se, da tudi slabe naložbe stanejo prav toliko kot dobre. Premišljena izbira naložb pa lahko pripomore, da je slabih čim manj.

- MOS - Mednarodni obrtni sejem v Celju v času od 9. 9. - 18. 9., na katerem bomo skušali kar najbolje predstaviti vse naše prodajne programe
- Jesenski zagrebški velesejem, ki bo potekal od 19. 9. - 25. 9., na njem pa bodo prav tako predstavljeni vsi naši prodajni programi
- Intergrafika '94 v Zagrebu od 18. 10. - 22. 10. bo imela poudarek na predstavitvi grafičnega programa
- Tehnoma Skopje bo potekal istočasno kot prej navedeni v Zagrebu, na njem pa bomo predstavili gradbeni program ter program antikorozijske zaščite.

Sejmi še vedno ostajajo nezamenljiv stik med proizvodnjo, trgovino in potrošnjo.

Ob dosedanem naštevanju sejmov, na katerih bomo letos sodelovali, se je morda komu zazdelo, da jih je za predstavitev cinkarniških proizvodov preveč. Zavedati pa se je potrebno, da

Naš razstveni prostor na sejmju Librografika

Del razstavnega prostora Cinkarne na sejmju Terotech - Vzdrževanje

Predstavnik Cinkarne je obiskal tudi Kiro Gligorov

sejmov za sedaj še ne more popolnoma zamenjati nobena modernejša oblika informiranja. Sejmi še vedno ostajajo nezamenljiv stik med proizvodnjo, trgovino in potrošnjo. Le-ti na enem mestu omogočajo primerjavo istovrstnih izdelkov različnih proizvajalcev, omogočajo proizvajalcem predstavitev novosti, kupcem pa pregled nad le-timi, razstavljalci se lahko med seboj neposredno primerjajo, pri čemer je najvažnejša možnost neposredne primerjave s konkurenti. Sejmi dajejo možnost neposrednega stika z odjemalci, s katerimi poglobljamo in krepimo poslovne stike ter sodelovanje, omogočajo nam navezovanje novih kontaktov s

potencialnimi odjemalci, pomagajo ohraniti položaj na trgu. Strokovno informativne dejavnosti, ki običajno spremljajo vsak sejem, so lahko pomemben vir za pridobivanje novih znanj.

Vse našteje prednosti sejmov nam povedo, da tudi v prihodnje tovrstnih aktivnosti ne smemo zamenjati, ampak moramo po skrbni preučitvi vseh sejmov izbrati za nas najbolj pomembne, nato pa zanje izdelati kvaliteten celostni nastop, ki bo vključeval tudi čim več dodatnih, spremljevalnih aktivnosti. Na ta način bomo lahko bistveno prispevali k utrjevanju ugleda podjetja tako doma kakor tudi v svetu.

Tržna priprava

Novosti s področja zaščite industrijske lastnine

Pristop k evropski patentni organizaciji Sloveniji omogoča mednarodno zaščito patentov

Na področju industrijske lastnine je bil letošnji 1. marec pomemben datum, saj prinaša marsikatero spremembo, hkrati pa nedvomno pomeni tudi velik korak v približevanju Slovenije Evropi oziroma svetu nasploh. Poleg Uredbe o razširitvi evropskih patentov na Slovenijo oziroma o izvajanju sporazuma z evropsko patentno organizacijo, na osnovi katere naša država priznava veljavnost evropskih patentov, smo na ta dan dokončno pristopili k PCT (Patent Cooperation Treaty - sporazum o sodelovanju na področju patentov). To nam omogoča mednarodno zaščito patentov v (trenutno) več kot šestdesetih državah. V primerjavi z že prej možno zaščito v posameznih državah je bistvena prednost mednarodne zaščite patentov v okviru PCT, da je treba postopek za priznanje patenta po PCT izvršiti le enkrat in ne v vsaki državi posebej. Države članice PCT tako podeljeni patent priznavajo in ga ob plačilu ustrezne pristojbine na svojem ozemlju registrirajo

kot veljavnega. Na ta način je možno razmeroma hitro in z razumnimi stroški zaščititi izum v mnogih, zlasti v vseh pomembnejših državah.

To je vzpodbudna novica, ki smo jo povzeli iz revije Podjetnik, vendar pa znotraj naše države v zvezi z industrijsko lastnino vsa zakonodaja še ni sprejeta. V pripravi je zakonodaja o industrijski lastnini, ki se nanaša na inovacije v podjetjih. Po sedaj veljavnih predpisih v našem podjetju je vsako inovacijo potrebno predhodno prijaviti v Razvojni službi, nato pa se, če se podjetje tako odloči, začne postopek za patentiranje.

Pomembno je tudi vprašanje zaščite lastnih blagovnih znamk. Podjetja v Sloveniji se že zavedajo pomembnosti zaščite, pa tudi pri nas sta Razvojni in Pravna služba prijavili devet blagovnih znamk in vzorcev.

Službi urejata tudi prepis nekaterih blagovnih znamk iz nekdanjega zveznega jugoslovanskega patentnega urada.

17. srečanje ekolakarjev

Sredi junija so v PE Kemija Mozirje sklicali posvet ekolakarjev Slovenije. Spričo težav, ki jih imajo predvsem lakarji pri delu, so se odzvali v velikem številu. Od 45 proizvajalcev se je vabilu odzvalo kar 33 predstavnikov različnih podjetij. Med njimi so bila največja podjetja s tega področja, ki v svoji proizvodnji uporabljajo Ekolak, to so: LTH, Gorenje-Gospodinjski aparati, Gore-

nje-Tki, Alpos, Avtomontaža.

Dipl. ing. Irena Vačovnik jim je razložila poseben način označevanja ekolaka, Tomaž Rozoničnik o kontroli kakovosti, Dani Lenardič pa o praktičnih izkušnjah in težavah, ki jih je opazil v njihovih proizvodnjah.

Po posvetu so si ogledali proizvodnjo in srečanje zaključili v Logarski dolini.

Izgradnja sulfacid odžvepljevalne naprave

Načrtovana Sulfacid odžvepljevalna naprava za izstopne pline iz kalcinacije proizvodnje titanovega dioksida, z dokončanjem in postavitvijo prvega reaktorja na temelje, že daje predstavo o velikosti naprave. S predračunsko vrednostjo skoraj 7 milijonov DEM v tolarski protivrednosti, pa ta čas predstavlja tudi največjo naložbo v podjetju.

Z izgradnjo smo zaradi značajne zakasnitve pri zaključevanju virov financiranja in dodatni zakasnitvi izdelave prvega reaktorja, v izvedbi že mesec dni v zamudi. Z ukrepi pospešenega dela skušamo zamudo nadoknaditi in še pred koncem leta pričeti z odžvepljevanjem. Tako bomo zagotovili, že v času letošnje kurilne sezone, Celjanom manjšo obremenitev ozračja z žveplovim dioksidom.

Projekti za izvedbo, ki jih izdelujejo sodelavci PE Vzdrževanje, na podlagi baznega inženiringa firme LURGI Energie und Umwelt GmbH iz Frankfurta, so v zaključni fazi. Zaključena so tudi dosedaj potrebna gradbena dela, ki sta jih izvedla Podjetje za geotehnična dela iz Ljubljane in celjski GRADIS.

Mariborska HIDROMONTAŽA vari reaktorje na samem gradbišču, METALNA MIO Maribor pa je že izdelala in dobavila prvo količino delov za plinovode odžvepljevalne naprave. Te že gumirajo sodelavci PE

Veflon, ki bodo tudi izvedli gumiranje in vulkanizacijo notranjosti reaktorjev. Reaktorji bodo trije, dolžine 11.500 in premera 4.300 mm ter bodo pomembna referenca za PE Veflon. Nabava opreme iz uvoza, je oproščena vseh carinskih dajatev in bo dobavljena kakor ostala domača oprema »just in time«. Vgradnjo in montažo te opreme pa bodo pretežno izvršili sodelavci PE Vzdrževanje. Nadzorno krmilni sistem odžvepljevanja bo integriran v nadzorni računalnik procesa kalcinacije in čiščenja dimnih plinov, ki ga izvajajo sodelavci Razvojnega službe.

Dosedaj porabljena finančna sredstva, neupoštevajoč nabavo opreme iz uvoza in druge domače opreme, predstavljajo šele 18 % predračunske vrednosti naložbe, zahvaljujoč ustreznim politiki vodstva podjetja, ki jo generalni direktor načrtuje še v bodoče, do uspešnega zaključka izgradnje.

Dani Podpečan

HUMANITARNOST

Krvodajalci dobili priznanja

V petek, 10. junija 1994, sov Dijaškemu domu v Celju podelili plakete in priznanja krvodajalcem, ki so darovali življenjsko tekočino. Priznanja so prejeli tisti, ki so darovali kri 5x, 10x, 15x, 20x, vse do 60x-65-krat. Upoštevani so bili le tisti, ki so dosegli število, deljivo s pet.

Med dobitniki priznanj je bilo zelo veliko cinkarnarjev, kar 140. Krvodajalcev pa je po številu iz Cinkarne še več, saj je veliko takih, ki so dosegli vmesne številke. Po podatkih Kadrovske službe jih je na seznamu nekaj čez 250. Tokrat so priznanja za več kot 45-krat darovano kri dobili Pavel Korosec, Zdravko Čuden, za 50-krat Štefan Šeler in Borislava Repas, za 60-krat pa Edvard

Selič in Franjo Kontrec. Čeprav ob tej podelitvi ni dobil priznanja, je največkrat daroval kri Tomo Žolger, ki bo letos že presegel številko 70. Številko 100 pa je presegel naš upokojenec Franc Dečko.

Priznanje je dobila tudi Cinkarna za podporo pri krvodajalstvu, saj je eno od redkih podjetij, ki daje krvodajalcem dva dni dopusta za vsakokratno darovanje, čeprav pravilnik o delovnih razmerjih te stimulacije ne vsebuje. Veliko posluha imajo tudi v delovnih okoljih, kjer morajo delo dobro organizirati. Cinkarna je bila na podelitvi posebej izpostavljena, saj ima tolikšno število stalno aktivnih darovalcev. V imenu Cinkarne je priznanje sprejel Jernej Ozis.

M.G.

Predstavitve v Kovinotehničnih prodajnih centrih

V Kovinotehničnih prodajnih centrih v Celju, Mariboru in Izoli so v začetku maja potekale predstavitve dveh cinkarniških izdelkov, Nivelana B in Nivelana V. Kot sta povedala Janez Vodlan in Jože Škrinjar,

so ljudje predstavitev opazovali z velikim zanimanjem. Tudi v naši tržni pripravi ocenjujejo, da je bila akcija uspešna. Treba je povedati, da sta izdelka kakovostno in cenovno nekoliko pred konkurenti.

Mimoidoči so se zanimali za vzorce, kajti veliko je takih, ki bi radi delali sami.

Hvalevredna poteza

Že osnovnošolci se v sedmem razredu zanimajo za razvoj kemične industrije. Pod mentorskim vodstvom profesorice Mete Gradišnik-Mirt so ob obravnavi kemične industrije v 18. in 19. stoletju opredeljevali tudi domačo industrijo, katere razvoj se je začel v tem obdobju. Ker so vedeli, da korenine našega podjetja segajo daleč nazaj, so nas prosili, da pridemo na šolo predstaviti razvoj Cinkarne, naše dosežke in razvejanost razvoja. Vse to jim je predstavil

Zlatko Šentjunc, ki je povedal, da so se sedmošolci zanimali tudi o ekologiji in razvoju v tej smeri.

Ne le da smo imeli priložnost nekaj osnovnošolcem predstaviti Cinkarno, hvalevredna je poteza profesorjev na hudinjski šoli, da s pravilno vzgojo in učnimi metodami skušajo približati šolo industriji v Celju. Tudi nam so pokazali možnost, kako lahko s pravilnim pristopom usmerimo druge generacije na pravo pot.

Malčki v obratu lepil

Na temo letošnjega leta družine so se otroci v vrtcih pogovarjali tudi o tem, kje delajo njihovi starši. Mentorica vzgojiteljica Marina Kačič iz Vzgojno varstvenega zavoda Tončke Čečeve, OE Mariborska, je s skupino predšolskih otrok

obiskala Cinkarno. Šestletniki so si z zanimanjem ogledovali postopek mešanja in pakiranja različnih vrst gradbenih lepil. Zanimalo je posebno dečke, ki so rekli, da jim je pri nas všeč. Med njimi so bili tudi otroci cinkarnarjev.

POBUDE

Mednarodno leto družine

Leto 1994 je razglašeno za mednarodno leto družine. Številne aktivnosti so že bile, vanjo pa se vključujemo tudi mi. Naše uredništvo želi v naslednjih številkah nameniti nekaj prostora tudi tej temi.

Vabimo vas, da pri tem sodelujete! Pošljite nam vaša razmišljanja o družini, o problemih, ki jih čutite, pa v kakršnikoli obliki družinske skupnosti živite, o medsebojnih odnosih med partnerjema ter med otroki in starši. Če ste literarno veščji, napišite kaj o življenju, problemih, lepih trenutkih v vaši

družini, ali se odločite, da lahko objavimo vašo pesem. Če imate kakšno vprašanje, ki vas že dolgo gloda, zastavite ga, in če bomo menili, da bi utegnilo zanimati širši krog naših bralcev, bomo odgovor strokovnjaka, ki ga bomo prosili za sodelovanje, objavili. Napišite, če ste prebrali kakšno dobro knjigo, ki vam je kot staršu odprla spet pot k otroku... Seveda se lahko skrivate za šifro, če ne želite biti podpisani. Oblikujemo stran pod tem, s sporočili nabitim simbolom, skupaj!

NAJBOLJ IZGUBLJEN DAN OD VSEH JE TISTI, KO SE NISMO SMEJALI.

Zato ne izgubljajte časa! Napišite na list papirja šale, ki se jim smejite na delovnem mestu, in ga pošljite v uredništvo Cinkarnarja. Napišite, kaj se je zgodilo vam, sodelavcu, čemu ste se od srca, iskreno nasmejali. Smejte se tako, da se bomo tudi mi!

Kandidati za najlepši delovni prostor

Vse objavljene kandidate so predlagali njihovi sodelavci!

Zelena tudi v titanovem dioksidu

Prav poleg proizvodnje v belem delu se nahaja priučevalnica, pisarna, kjer se mladi titanovci učijo opravljati zahtevne naloge v proizvodnji. Njihov mentor Franc Šinko je tudi ljubitelj zelenja, zato je v prostoru polno rož, vzgajanih z njegovimi rokami. Le kaktus sredi mize je dobil od sodelavca Rakuša. »Kaj ni lepše, če je v pisarni malo zelenja«, pravi Franc, ki ima nasploh rad naravo.

Cvetoči Marilis v uvozu

Vse lončnice, ki jih ima Ružica Novak v Marketingu v svojem delovnem prostoru v uvoznem oddelku, je vzgojila sama. Najbolj ponosna je na cvetoči marilis, katerega ji je pred dvema letoma podaril holandski poslovni partner, cveteti pa je začel šele letos. »Imam občutek, da rože sproščajo«, je prepričana, zato jih pridno zaliva in briše prah iz listov.

Zelena v odpremnem centru

Prvi kandidati so Darko, Ranko in Jože iz odpremnega centra, ki smo jih predstavili že v prejšnji številki. Tokrat ponavljamo fotografijo v barvi.

Prijazno v vzdrževanju

Je že res, da tam, kjer so ženske, je tudi delovni prostor bolj urejen. Pri Liljani Milošević in Nadi Kenda je polno lončnic. Fantje iz delavnic naredijo podstavke zanje. »Za vzgojo lončnic ni potrebno veliko časa, dajejo pa stalno lep izgled in dobro počutje«, pravi Liljana in dodaja, da si moraš prostor, kjer preživiš skoraj polovico dneva, narediti čim bolj prijaznega.

Laboratorij pisanih barv

Kar 35 lončnic smo našli pri Vidi Planinšek v laboratorijski pisarni v Službi kakovosti. Njeno veselje je prav posebno. Kratko in malo jih ne more pustiti pri miru.

»Nimam jih za polepšanje prostora, temveč se mi zdi krasno, če s pomočjo mojih prstov nekaj zraste«, pravi in dodaja, da zelenje izboljšuje tudi mikroklimo v prostoru.

Pometi pred lastnim pragom

Naša akcija o iskanju najbolj cvetočega delovnega prostora je naletela na različno dober odmev. Nekateri so akcijo odobraval, drugi pa so se ji posmehovali, češ kaj si izmišljamo. Mi slimo, da akcija nikakor ni vredna posmehov, še mnajmanj pa posmehov v odnosu do tistih, ki so v Cinkarnarju v tej akciji predstavljeni. Takim priporočamo, da najprej pometejo pred lastnim pragom, saj gotovo sami živijo v okolju, ki ni primerno dostojnemu človeku.

Spomnimo se le, koliko so nekateri imeli pripomniti na trošenje denarja za olepševanje okolice obratov, cestne infrastrukture, skratka za olepšanje naše tovarne, lahko sedaj s ponosom rečejo, da smo si tisto polovico življenja, ki ga živimo v tovarni polepšali in uredili.

Naša akcija naj bo predvsem vzpodbudna tistim, ki svojega delovnega okolja nikoli ne počistijo in jim je vseeno kako izgleda, v kakšnem okolju delajo, ali pa jim je čisto vseeno kam stopijo ali kam se vsedejo, saj jim bodo obleko oprali v pralnici. Zagotovo je temu kriva njihova kultura, in taki, ki se tej akciji posmejujejo, je imajo zelo malo.

GLASUJTE S KUPONOM

Odziv na našo akcijo izbiramo najbolj cvetoč delovni prostor je bil dober. Vendar s tem še nismo zadovoljni. V naslednji številki pričakujemo še več predlogov.

Kot smo že rekli boste najboljšega izbirali vi. Zato v tej številki objavljamo kupon, katerega izrežite in pošljite v uredništvo. En kupon pomeni en glas, največ glasov pa nagrado. Sodelavci potrudite se za svoje sodelavce in pošljite čim več kuponov.

KUPON zelenega kotička

GLASUJEM ZA: _____

Vpišite svoj ime in priimek: _____

ter poslovno enoto/službo, kjer delate: _____

Nova pravila igre pri ugotavljanju poslovnih rezultatov

Z začetkom leta 1994 morajo podjetja pri ugotavljanju in izračunavanju poslovnih izidov upoštevati nove predpise, ki so sestavljeni iz kodeksa računovodskih načel in računovodskih standardov.

Načela obravnavajo sam pojem računovodstvo in njegove povezave z ekonomskimi kategorijami, standardi pa podrobneje obdelujejo ta načela glede metod zajemanja in obdelovanja računovodskih podatkov in informacij. Po novem zakonu o računovodstvu je stroka pooblaščen, da v okviru zakonov in predpisov oblikuje standarde kot pravila igre. Namen bilanc je namreč spoznati razmere v podjetju. Zaradi tega morajo biti bilance razumljive, zanesljive in medsebojno primerljive. To pa je mogoče doseči samo tako, da ključne računovodske rešitve niso prepuščene idejam in in-

teresom sestavljalcev bilanc, temveč točno določene. In prav to je namen standardov. Standardi so namenjeni predvsem lastnikom družbe (tako delniške kot drugim), utegnajo pa koristiti tudi zavodom, drugim podjetjem, nenazadnje pa tudi davčnim organom.

Trenutno obsega seznam 32 standardov, ki vsak zase pojasnjujejo določeno področje poslovanja in njegovo povezavo z drugimi standardi ter opozarjajo, na katere ekonomske kategorije je treba paziti v različnih razmerah (inflacija, konsolidarna bilanca pri povezanih podjetjih ipd.).

Računovodski standardi so naslednji:

- SRS 1 - Opredmetena osnovna sredstva
- SRS 2 - Neopredmetena osnovna sredstva
- SRS 3 - Dolgoročne finančne naložbe
- SRS 4 - Zaloge
- SRS 5 - Terjatve
- SRS 6 - Kratkoročne finančne naložbe
- SRS 7 - Denarna sredstva
- SRS 8 - Kapital
- SRS 9 - Dolgoročne obveznosti
- SRS 10 - Dolgoročne rezervacije
- SRS 11 - Kratkoročne obveznosti
- SRS 12 - Kratkoročne časovne razmejitev
- SRS 13 - Amortizacija
- SRS 14 - Stroški materiala in storitev
- SRS 15 - Stroški dela in deleži zaposlenih iz dobička
- SRS 16 - Stroški po vrstah, mesecih in nosilcih
- SRS 17 - Odhodki
- SRS 18 - Prihodki
- SRS 19 - Vrste poslovnega izida
- SRS 20 - Računovodsko predračunavanje
- SRS 21 - Knjigovodske listine
- SRS 22 - Poslovne knjige
- SRS 23 - Računovodsko obračunavanje
- SRS 24 - Oblike izkaza stanja
- SRS 25 - Oblike izkaza uspeha
- SRS 26 - Oblike izkaza finančnih tokov
- SRS 27 - Oblike izkaza denarnih tokov
- SRS 28 - Računovodsko nadziranje
- SRS 29 - Računovodsko analiziranje
- SRS 30 - Računovodsko informiranje
- SRS 31 - Računovodske rešitve v bankah
- SRS 32 - Računovodske rešitve v zavarovalnicah

Vsi standardi, razen številki 31 in 32, se morajo obvezno upoštevati v obračunih podjetij, kar je potrebno še posebej poudariti, glede na to, da je od leta 1994 dalje tudi predpisano obvezno revidiranje zaključnih računov.

Ker je predpisov okrog

standardov za celo knjigo, podajamo v nadaljevanju samo kratko obrazložitev nekaterih od teh in njihovo medsebojno povezavo.

Tako je standard št. 1, ki vsebuje zajemanje in izkazovanje opredmetenih osnovnih sredstev, povezan s standardi

št. 2 - neopredmetena osnovna sredstva in št. 13 - amortizacija. Pri zajemanju in izkazovanju osnovnih sredstev ima podjetje sedaj nekoliko manj samostojnosti kot doslej, s tem da je za nabavno vrednost točno določeno, kaj se lahko vanjo zajema. Po novem se tudi rezervni deli poleg drobnega inventarja, katerega rok trajanja je nad eno leto, zajemajo pod osnovna sredstva. Temu je prilagojen obračun amortizacije, ki predstavlja dejansko obrabo osnovnih sredstev v tehnološkem procesu, zato je potrebno obračun amortizacije in odpis osnovnih sredstev ob koncu leta preverjati s pošteno sedanjo vrednostjo in temu prilagoditi tudi obračun. Obvezna pa je revalorizacija vrednosti, ki dejansko pomeni povišanje zaradi rasti drobnoprodajnih cen, za razliko od prejšnjih določil, ko se je za revalorizacijo osnovnih sredstev jemal koeficient rasti cen pri proizvajalcih industrijskih proizvodov.

Standard št. 3, ki obravnava dolgoročne finančne naložbe, je povezan s standardi št. 6 - kratkoročne finančne naložbe, št. 8 - kapital, št. 9 - dolgoročne obveznosti in št. 18 - prihodki. Standard obravnava vrste in način izkazovanja dolgoročnih finančnih naložb ter njihovo merjenje, mednje pa spadajo dolgoročne naložbe v kapital, posojila, depozite, varščine, delnice in druge vrednostne papirje. Ker pomeni naložba na eni strani terjatev, na drugi strani pa obveznost, je povezava med njimi jasna, v cilju ohranjanja realne vrednosti naložb in kapitala pa so predpisani postopki vodenja teh kategorij in njihovega evidentiranja ter usklajevanja. Vse to je še posebej opredeljeno zato, da ne bi prišlo do enostranskih zlorab v škodo novonastalih lastnikov podjetij, t.j. delničarjev.

Standard št. 4 zajema vrednotenje, revaloriziranje in izkazovanje zalog. Tako so v njem točno definirane sestavne cene enote na zalogi, vrednotenje teh sestavin ter vpliv končnih nabavnih cen (oziroma stroškov) in prodajnih cen. Novost pri vodenju zalog je obveznost vštevanja direktnih režijskih stroškov in amortizacije v vrednost zalog gotovih proizvodov po lastni ceni.

Standard št. 4 zajema vrednotenje, revaloriziranje in iz-

kazovanje zalog. Tako so v njem točno definirane sestavne cene enote na zalogi, vrednotenje teh sestavin ter vpliv končnih nabavnih cen (oziroma stroškov) in prodajnih cen. Novost pri vodenju zalog je obveznost vštevanja direktnih režijskih stroškov in amortizacije v vrednost zalog gotovih proizvodov po lastni ceni.

Standard št. 5, ki obravnava terjatve, je povezan s standardi št. 12 - kratkoročne časovne razmejitve, št. 17 - odhodki, št. 18 - prihodki in št. 24 - oblike izkaza stanja. Predpisi so v glavnem enaki kot v prejšnjih zakonih in to pomeni, da so terjatve na premoženjskopravnih ali drugih razmerjih zasnovana pravica zahtevati od določene osebe plačilo, dobavo stvari ali opravitev storitev. Točno so tudi opredeljene vrste in skupine, po katerih se terjatve izkazujejo in seveda, morajo temeljiti na verodostojnih knjigovodskih listinah. Na novo je določen način in roki ter podlaga odpisa terjatev in njihovo izkazovanje v prihodkih in odhodkih poslovanja ali financiranja.

Standard št. 7, ki obravnava denarna sredstva, zajema definicije in predpise na področju razpolaganja z gotovino in njenih ekvivalentov. Predvsem je potrebno posvetiti pozornost na določena pravila medsebojnih povezav, ker je od sposobnosti sinhroniziranja finančnih tokov odvisna kratkoročna in dolgoročna likvidnost podjetja.

Standardi št. 14, 15, 16 in 17 obravnavajo stroške po vrstah, mestih in nosilcih, odhodke ter pri stroških dela še deleže zaposlenih iz dobička. Za ta področja velja opozoriti na kup vzporednih predpisov in omejitev, ki določajo višino in možnosti vštevanja posameznih vrednosti med stroške oziroma odhodke ter njihovo prilagoditev osnov po davčni zakonodaji. Z vidika spremljanja poslovanja podjetja je to področje najbolj raznovrstno in zahteva obsežne evidence, ki morajo seveda, biti usklajene s zakonskimi predpisi.

Standard št. 19, ki obravnava vrste poslovnega izida, je povezan s standardi št. 13 do 18 ter 20 - računovodsko predračunavanje, št. 23 - računovodsko obračunavanje in št. 25 - oblike izkaza uspeha. Obravnava ugotavljanje raznih vrst poslovnega rezultata ter njihovo revalorizacijo in

zajemanje v konsolidiranih bilancah. Tako razlikujemo temeljne in druge vrste poslovnega izida podjetja, temeljne vrste pa so dobiček, čisti dobiček in izguba, ki so pomembne za zunanje in notranje uporabnike. Med druge vrste sodi prispevek za kritje, kosmati dobiček in razlika v ceni, dobiček, povečan oziroma izguba, zmanjšana za odhodke financiranja, poslovni rezultat po posameznih dejavnostih in območjih prodaje ter dohodek. V nasprotju s temeljnimi vrstami so druge pomembne le za notranje poročanje, zato jih podjetja lahko podrobneje opredelijo sama. Pri poslovnem izidu je pomembno še to, da je osnova za obdavčitev odvisna od predpisov davčne zakonodaje in je samo deloma odvisna od poslovnega izida podjetja.

Standard št. 20, ki obravnava računovodsko predračunavanje, je povezan s standardi št. 1 do 19, 23 do 27 ter št. 29 - računovodsko analiziranje in št. 30 - računovodsko informiranje. Pri vseh teh standardih se namreč pojavlja računovodsko predračunavanje, ki zajema podatke o načrtovanih sredstvih, obveznostih do virov sredstev, prihodkih in odhodkih, vsi ti podatki pa so po potrebi lahko izraženi v naravnih enotah. Običajno se predračuni sestavljajo za notranje uporabnike v podjetju, kot so računovodstvo ali uprava podjetja, saj so pomembni za poslovne odločitve in poslovno politiko. Predračunavanje je tako evidentiranje, zasnovano na popolnem ali delnem zbiranju in ustaljenem urejanju podatkov o prihodnosti. Seveda pa je od namena analize odvisen obseg zajemanja podatkov. Podjetje mora v svojem pravilniku opredeliti vrste računovodskih predračunov, metodika predračunov pa mora biti enaka metodiki istovrstnega računovodskega obračunavanja.

Standard št. 21 in 22 obravnava knjigovodske listine in poslovne knjige. Standard št. 21 natančno določa, kdaj je treba sestavljati notranje knjigovodske listine in njihovo vsebino, obdeluje vrste in način sestavljanja teh listin ter njihovo hranjenje, kakor tudi imenovanje oseb, ki so odgovorne za verodostojnost in resničnost knjigovodske listine. Za razliko od knjigovodskih listin je v standardu št. 22

za poslovne knjige še predpisan kontni načrt, po katerem se vodijo posamezni poslovni dogodki, katerih podlaga je knjigovodska listina, metode vpisovanja podatkov ter metode odpiranja in zapiranja poslovnih knjig. Poslovne knjige so pri podjetju evidence, s katerimi se zagotavljajo podatki za pridobivanje informacij o stanju in gibanju sredstev in obveznosti do virov sredstev, odhodkih in prihodkih, stroških in poslovnemu rezultatu v poslovnem letu.

Standarda št. 26 in 27, ki obravnavata oblike izkaza finančnih tokov, popolnoma na novo določata oblike izkazov, ki so imeli doslej samo interni pomen za podjetje, odslej pa sta tudi njihova oblika in vsebina uradno predpisani. Standarda obravnavata predvsem vrstni red, razčlemba in njihovo izkazovanje v inflacijskih razmerah in v konsolidiranih bilancah.

Standard št. 28 obravnava računovodsko nadzorovanje podatkov ter notranje revidiranje računovodstva in zunanje revidiranje računovodskih izkazov.

Računovodsko nadziranje podatkov je sprotno preverjanje pravilnosti in odpravljanje morebitnih nepravilnosti, usmerjeno pa je k zagotavljanju zanesljivosti, spremljanju odgovornosti za sredstva in denar ter ugotavljanju usklajenosti predstavljanja podatkov in informacij z računovodskimi standardi.

Poseben poudarek je dan računovodskemu analiziranju, ki je podrobneje opredeljeno v standardu št. 29, v katerem so predpisani postopki za izdelavo analiz, razčlenjevanje odnikov obračunskih računovodskih podatkov od vodil za njihovo presojanje ter oblikovanje kazalnikov na podlagi obračunskih in predračunskih računovodskih podatkov.

S standardom št. 30 je opredeljena obveznost računovodskega informiranja, in sicer uporabniki in način informiranja v normalnih in inflacijskih razmerah.

Tako predpisani standardi so pripeljali zajemanje in prikazovanje podatkov o poslovanju podjetja v točno odrejene okvire, ki imajo za cilj ščititi lastnike kapitala pred manipulacijami s podatki in ohranitev realne vrednosti kapitala. Glede na to, da zahteva nova

zakonodaja obvezno revaloriziranje sredstev in kapitala po rasti drobnoprodajnih cen in je način ugotavljanja dobička nekoliko drugačen kot po starih predpisih, je razvidno, da so poslovni rezultati po novih predpisih občutno slabši, kot so bili po starih predpisih, ki so iz ugotavljanja poslovnega uspeha izvzeli ugotavljanje

realne vrednosti virov sredstev.

Vsekakor pa smo šele na začetku poti uporabe računovodskih standardov in se bo potrebno ob prilagoditvi na lastniško preoblikovana podjetja navaditi, še na kup novosti, ki nam jih prinašajo na novo oblikovani lastniški odnosi.

Marija Bernjak

ACHEMA '94 Mednarodno snidenje za kemijsko inženirstvo in biotehnologijo

Vsako tretje leto je v Frankfurtu organiziran sejem - razstava ACHEMA, kar je dovolj dolg presledek, da se vsakokrat lahko vidi napredek in nadaljne smeri razvoja kemijskega področja. Letošnja ACHEMA '94 je sicer odražala splošno gospodarsko nazadovanje v zadnjih letih in varčevanje s stroški razstavljanja, vendar je še enkrat kot že večkrat do sedaj opozorila na vitalnost in prilagodljivost kemijskega področja. To velja tako za proizvodnjo »output« kot na potrosnjo »input«, saj brez kemije in biotehnologije ni več možno sodobno človeštvo.

Leto 1994 za kemijo še ne bo dobro, vsekakor pa bo boljše kot je bilo 1993, je že prognoziralo Združenje kemijske industrije (VCI).

Naslednja zanimivost je poudarjenje kompaktnosti naprav in ugotavljanje prednosti vseh tistih procesov, ki so vezani na statični katalizator in eksotermne procese. Z menjajočim protitočnim reaktorjem se doseže energijsko samozadostnost procesa in zmožnost pretvorbe z enakim učinkom tudi pri spreminjanju koncentracijah reaktantov. To na primer velja za Sulfacid odžvepljevalno napravo, kakor za proizvodnjo žveplove kisline, ki ju imamo v CINKARNI, kakor za sintezo metanola, amonijaka itd.

Veliko je ponovno novih materialov. Tako je komercialno že dosegljiva silicij-jeklozlitina, ki je korozijsko obstojna na koncentrirano žveplove kisline pri temperaturah tudi do 200° C.

Vrsto izboljšav podajajo proizvajalci filterskih stiskal-

nic, kjer sta pomembna učinkovita nižje cene filterskih plošč in daljše življenjske dobe membran za kompaktno pogačanje.

Tudi na področju črpalk so prikazali novosti kot so možnosti zmanjševanja kavitacije in suhega tesnenja.

Sicer pa se na področju varstva okolja največ dogaja na okolju primernih seizigalnih postopkih odpadkov (težave s tvorbo dioxina in onesnaževanje s hlapi težkih kovin), kakor na sanacijah prsti in tal. Zanj je v Nemčiji zaradi velikih razsežnosti dosedanega onesnaževanja kemijske in druge industrije, ena od pogostih aktivnosti.

Napredki so tudi pri embalaži in to predvsem pri vračljivi ali tisti, ki še vedno predstavlja pretežni del vseh komunalnih odpadkov.

V času razstave je bilo tudi vrsto posvetovanj, predavanj in seminarjev, ki pa se jih zaradi časovne stiske ni bilo možno udeleževati.

Dani Podpečan, dipl. ing.

Kemiki v DROGI Portorož

Kemijski krožek pri Društvu inženirjev in tehnikov v Celju vsako leto organizira vsaj eno celodnevno strokovno ekskurzijo, cilj je ena od slovenskih tovarn, za bližnje tovarne pa organizira popoldanske ekskurzije. Tako smo si ogledali že okrog 40 tovarn, v glavnem kemijske. Glavni organizator pri vseh teh ekskurzijah je bila 30 let gospa Milena Raznožnik, za kar se ji vsi člani iskreno zahvaljujemo. Polovica udeležencev je iz Cinkarne, druga polovica pa iz AERA, Srednje tehniške šole v Celju, KONUSA in EMA.

Letos so nas gostoljubno sprejeli v Drogi Portorož, kjer smo si ogledali soline in obrat za predelavo kave, čaja in začimb v Sečovljah.

Na solinah poteka kristalizacija soli iz morske vode kake tri mesece v plitvih bazenih poleti, sedaj pa se voda v velikih bazenih počasi koncentrira, vse ob pomoči sonca. Pred leti so že izdelali projekt, kjer bi morsko vodo segrevali s toploto iz fosilnih goriv, vendar so raje ostali pri popolnoma naravnem pridobivanju soli. Sol je zaradi tega bolj vlažna in vsebuje tudi druge soli, predvsem magnezijeve. Proizvodnja jim iz leta v leto niha, ker je odvisna od vremena, od 300 pa do 30.000 ton na leto. Najbolj pomembna je njihova prilagodljivost vremenu oziroma poznavanje razvoja vremena. Načrtujejo svojo meteorološko postajo, pa čeprav imajo v bližini letališko.

Solinarskega muzeja si nismo ogledali, ker je povezan s

prehodom na hrvaško stran, cesar prej nismo vedeli.

Sol pakirajo v Portorožu, skladišče je v dveh ogromnih starih predvojnih stavbah. Verjetno jih je že marsikdo opazil tik ob morju na poti iz Portoroža v Bernardin, ne da bi vedel, čemu služijo.

Na soline gre pot mimo obrata Začimbe, kjer daleč naokoli diši po kavi. Glavni proizvod je vsem znana kava Barcaffa. Surova kava je predvsem južnoameriškega izvora in jo dobijo pakirano v 50 kg juta vreče. Temperatura praženja surove kave je največ 200°C. Če temperatura preseže to zgornjo mejo, kavo enostavno zalijejo z vodo, ki izpari in zniža temperaturo praženja. Embalažo jim tiskajo v Italiji. Zavitke po 1 kg še vedno pakirajo ročno.

Vse različne čaje dobijo od enega zbiralca čajev v Nemčiji, ki z njimi zalaga celo Evropo. V Drogi čaje zmešajo in pakirajo na avtomatskih strojih.

Začimbe meljejo in pakirajo le občasno in naš obisk ni bil ob pravem času. Povedali pa so nam, da poteka mletje v dušiku, da se pri mletju začimbe ne segrejejo na več kot 5 °C, pri čemer ohranijo aromo.

En obrat za predelavo hrane imajo tudi blizu Kozine, vendar ga nismo videli.

V celoti smo mogoče res videli manj, kot smo pričakovali, vendar pa je bil ogled vseeno zelo zanimiv, za lep spomin pa so nam podarili še paket sveže kave.

Vida Planinšek

Sekunda za slovenski jezik in Slovence

Živimo v deželi, ki je na razpotju svetovnih tokov, v deželi, ki se politično, gospodarsko in tudi kulturno spreminja. Vse je nekako na pol v zraku, na pol na tleh. V borbi za boljši vsakdan se v glavnem obnašamo pragmatično. V takšnem koristnostnem, funkcionalnem življenju so pomembne le teže, količine, šumenje denarja ipd. V okviru tega je zato izpostavljena vloga - recimo mu splošno - prodajalca, ki prodaja blago vredno 30 tolarjev za 60 tolarjev, kasneje pa trdi,

da je bila razlika 40 tolarjev. Ker pri takšnem načinu prodaje ni potrebno drugega kot biti zvit, je vloga recimo tržnega pospeševalca v glavnem postranska, oziroma je to na primer človek, v prisposobi povedano, ki ga nekdo pošlje čistiti čevlje, le-te pa mu pred tem skrrije. V tem smislu je seveda popolnoma jasno, zakaj tehnična inteligenca predpostavlja, da lahko »prodaja« katerokoli vrsto blaga brez zadržkov, kot to počne ekonomsko izobražen človek. Če vse-

mu dodamo ščepec kulture, kajti ta je, kljub vsemu, silno pomembna, dobimo nekaj šemastih verzov Agropopa, elementarno zabavo v stilu »auf-biks, čreva na plot« in juhuhu vrh Triglava«. Ob vsem tem se seveda ni za vznemirjati zaradi kakšnega odvečnega angleškega, srbskega ali hrvaškega izraza. Če smo od koga ogroženi, potem smo le od samih sebe zaradi svoje malomarnosti in ravnodušnega odnosa do vsega, kar zahteva več truda kot branje podnapisov pocukranih nadaljevanj ali poslušanje tritaktnih hojladri pesmi.

Kakorkoli že je, morda se je vseeno včasih dobro spomniti na kakšno slabo izrečeno frazo ali narobe rabljeno besedo.

V prodajnih službah ljudje

veliko potujejo ali vsaj več kot drugje. Tako je pogosto slišati besedno zvezo **grem za Ljubljano**. Ker je sintagma ponavadi mišljena kot obisk podjetja v Ljubljani, torej ne potujemo nekam za Ljubljano, na primer na Rožnik ipd., temveč je pravilno - **grem v Ljubljano** ali **potoval bom v Ljubljano** ipd.

Podobno je tudi s predložno zvezo (vendar v drugem pomenu) **prevesti na slovenščino**. Pravilno je **v slovenščino**.

Sedaj, ko se v Sloveniji odpravljajo delovna mesta, se precej uporablja napačna beseda **ukinitev**. Veliko lepše in pravilneje je **odprava, razveljavitev, preklic** ipd. Še boljše pa je seveda, če našega delovnega mesta sploh nihče ne **odpravi, črta ali razveljavi**.

Zoran Pevec

/Pre/druga opojnost...

*Oj, dim blaženo opojni,
ki trenutek sedanjosti pričaraš mi spokojni,
bom zaradi tebe resnično prej pokojni?*

Za marsikoga je cigaretna opojnost že resnično luksuz in se mora marsikateri drugi pametnejši, potrebnejši stvari odreči, ker se brez cigaret pač ne da živeti. Tudi sam sem nehal kaditi šele letos, pa ne prvič in marsikdo bo najbrž bolj v svoj zagovor kot obtožujoče dejal, da je spreobrnjena cipa ponavadi najbolj moralistična...

Pa vendar, vedno tudi v najbolj kadilsko strastnih trenutkih mi je bilo popolnoma jasno, da ob že tako bolj slabem »luftu« zagotovo ni najbolj zdravo v svoja pljuča še dodatno dovajati raznoraznih količin dima. Poleg jutranjega zariplega kašlja in pljuvanja črnkastih pljunkov, smrdečih in rumenih prstov, zelo podobnih zob, hrapavega glasu, preluknjanih oblačil, zavesti, da lahko zaradi te »ljubezni« še zbolíš, vsakdo, ki vsaj malce razmišlja, ne more ostati ravno popolnoma ravnodušen. Dolga leta smo puhali v prepričanju, da smo bolj samozavestni, večji frajerji in še in še. Sedaj pa že lahko preberemo, da je že marsikje na zahodu kadilec prikazan v popolnoma drugačni luči. Kajenje je namreč vse bolj pri-

kazano kot sramotno, celo poniževalno dejanje. No, da smo kadilci precej zaznavni egoisti, tega najbrž ne moremo zanikati. Še v bližnji preteklosti se je skoraj v vsaki slaščičarni, bolnici, celo avtobusih, pa da ne bi našteval, skoraj povsod posiljevalo nekadilce, da so soudeleženi našega smradu. Živim v stolpnici in vsako jutro otroci, starejši ljudje in še psi povrh kihajo in kašljajo, ker jim nekoliko zgoraj navedenih egoistov pošteno zadimi dvigalo. Saj nič ne rečem, če v pisarni kadijo vsi po vrsti, v redu, kar naj. Istočasno so aktivni in pasivni. Gorje pa tistemu, ki kot nekadilec sam samcat sedi med ostalimi sodelavci v pisarni, ki mu neumorno puhajo pred nos. Če bi v pisarni samih kadilcev, oprostite izrazu, »sočno« prdnil, bi bil najmilejša izražena »prasec«, pa vendar prdec ocenjujejo celo kot zdravilen.

Mislim, da je takšnega in drugačnega moraliziranja kar dovolj. Na koncu bi postavil sebi in nam vsem le eno vprašanje. Kako je mogoče, da bela palčka brez čustev, brez duše vlada nam mogočnim ljudem?

Amdo

Poročilo gasilske službe

Lani je cinkarniška gasilska služba pogasila deset začetnih požarov in opravila eno tehnično intervencijo. Dvakrat so gasilci posredovali pri razlitju jedkih snovi, opravljali pa so tudi črpanja vode po obratih, prali ceste in jaške, opravljali izredne prevoze ter bili zraven pri varilskih delih, razkladanju žvepla, pretakanju vnetljivih tekočin, sežigu trave, pretakanju jedkih snovi in opravljali druga posla, ki sodijo v njihovo dolžnost.

Ugotavljajo, da se iz leta v leto število požarov zmanjšuje, to pa pomeni relativno dobro stanje požarno varnostnih razmer, kljub vedno večji porabi gorljivih in lahko vnetljivih snovi v proizvodnji.

Dileme o obstoju gasilske enote

Konec lanskega leta sta bila prejeta dva zakona: Zakon o gasilstvu in Zakon o varstvu pred požarom. Prvi v 28. členu opredeljuje, da morajo podjetja ustanoviti gasilsko enoto, če skladiščijo, izdelujejo ali predelujejo vnetljive tekočine in pline, imajo nad 500 zaposlenih zlasti v kemijski, metalurški in kovinsko predelovalni industriji in drugih industrijskih panogah. Izjemoma lahko sklenejo pogodbo z ustreznim gasilsko enoto, če ta lahko zagotovi učinkovito opravljanje nalog.

Cinkarna mora po tej zakonodaji imeti gasilsko enoto in to tudi ima. V enoti je zaposlenih 13 poklicnih gasilcev v štirih izmenah. Zakonodaja sicer ne določa kolikšno število poklicnih gasilcev mora imeti in ali lahko ima v enoto namesto poklicnih gasilcev vključene prostovoljce, ki so zaposleni na drugih mestih. Najpo-

membnejše pri tem je, da mora Cinkarna zaradi svoje specifičnosti, kjer na primer z gašenjem z vodo nič ne dosežeš, imeti predvsem usposobljene ljudi in zadostno opremo. Tovrstnih izkušenj in tehnike pa bližnje, dva kilometra oddaljen zavod za požarno varnost na Dečkovi cesti, ki zaposluje po pet gasilcev na izmeno, nima.

Posebnost Cinkarne je tudi v dnevni potrebi po požarnem varstvu, saj enota nudi tehnološke usluge obratom. Naštetimo nekatere: črpanje vode, čiščenje, dežurstva pri pretakanju vnetljivih tekočin, varjenju, merjenju eksplozivnih mešanin. Poleg tega je potrebno vzdrževati preko 6.000 ročnih gasilskih aparatov in okrog 70 hidrantov.

Dileme torej o obstoju gasilske enote v Cinkarni ni, ostaja le vprašanje koliko poklicnih gasilcev bo zaposlovala.

Gasilstvo v krizi

Gasilska dejavnost je v zadnjih dveh letih predno je bila sprejeta zakonodaja doživljala prenekatero obrate. Nekoč pod okriljem civilne zaščite, so gasilska društva po osamosvojitvi bila najprej pod nadzorom ministrstva za notranje zadeve, sedaj pa jih prištevajo k resornemu ministrstvu za obrambo.

Naš sogovornik Martin Senegačnik

Zlasti velike spremembe so doživela društva v nekaterih industrijskih podjetjih, ki so prešla v stečaj. Mimo težav pa ni moglo tudi društvo v Cinkarni, saj se je zaradi velikega števila upokojitev, zelo zmanjšalo število operativnih članov. Mladega priliva ni bilo, zato smo pred nekaj meseci v Informatorju pozvali Cinkar narje k vpisu v članstvo. Prijavilo se je osem kandidatov. Tako šteje cinkarniško gasilsko društvo 60 članov, od tega je polovica operativcev.

Za mlade gasilce še nimajo ustvarjenih pravih pogojev. Martin Senegačnik, predsednik društva pravi, da je potrebno urediti pravico članu, da na znak alarma lahko zapusti delovno mesto. S svobodnim sindikatom se dogovarjajo tudi o dodatnem zavarovanju prostovoljnih članov in dodatku za dejavnost.

Po besedah Martina Senegačnika je najbolj zaskrbljujo-

če v Kemiji Mozirje, kjer so prostovoljni gasilci prepuščeni sami sebi. Tamkajšnja po-deželjska gasilska društva niso usposobljena za intervencije v kemični industriji. V Mozirju bodo morali več narediti na izobraževanju ter nadomestiti strošeno opremo.

Na občnem zboru v marcu letos so člani gasilskega društva sklenili, da je potrebno povečati število članov in razširiti strokovno izobraževanje s področja požarne varnosti. Cinkarniški gasilci v ta namen načrtujejo prikazno vajo razlitja nevarnih snovi, zlasti pa bo vaja namenjena okoliških društev za spoznavanje Cinkarne.

Kot vsako društvo, je tudi gasilsko v težavah z denarjem. Odvisno je le od dotacije cinkarne, med tem ko druga društva lahko delajo usluge vožnje vode okoliškim kmetom ali pa zaslužijo s pripravo gasilskih prireditev.

Mira Gorenšek

Del opreme gasilske službe

Novo zamisli kot izhodišče za razvoj

Priročnik za vodje — kako vpeljem ustvarjalni pretres v svoji skupini

V bližnji prihodnosti bodo podjetja bolj kot danes zasnovana na znanju oziroma strokovnjakih, ki bodo delovali z izhodišč okolja (trga), interdisciplinarnih usmeritev in najvišjega vodstva podjetja. To pomeni, da bo veliko specialistov pri svojem znanju manj oviranih z vmesnimi vodji (Peter Drucker).

Zakaj poudarek znanju?

Strokovno znanje bo izhajalo iz mednarodnih standardov, novih znanj, v skupinskem delu povezanih izvedencev različnih strok, in bo slovalo na večji odgovornosti posameznika, na samodisciplini, upoštevalo bo komunikacije. V taki organizaciji podjetja so posamezniki s svojo vlogo in znanjem izredno pomembni, dragoceni za druge. Vpeti v sistem na tak način, da jih okolje potrebuje, in tudi obratno - posameznik potrebuje druge.

Sodelovanje je ne samo bolj potrebno, ampak se nujno pokaže potreba po višji stopnji sodelovanja...!

Prehod na sodobnejši način poslovanja bo moral izraziteje upoštevati človekovo naravo, njene značilnosti in ustvarjalnost ter v pravem pomenu besede **znanje**. Žal te besede v praksi velikokrat uporabljamo napačno, prepogosto in brez pravega razumevanja. S tem delamo večjo škodo kot korist. Dejstvo pa je, da podjetje (enako kakor posameznik ali država), ki ima šibko znanje, hitro zdrsnje v odvisnost. Danes se tudi v našem okolju to spoznanje vse bolj uveljavlja.

Če se ne uveljavi sistematični, pravočasni, organizirani, z razvojem podprti model izobraževanja, nastanejo velike težave:

- posamezniki - specialisti ne najdejo sogovornika;
- kraja znanja (konkurence);
- nepovezано znanje, oziroma neizraba znanja;
- izginjanje znanja;
- različne stroke se različno razvijajo;
- skupinsko delo je izredno otežkočeno;

- vodenje v smeri povečevanja števila ravni, namesto v smeri zmanjševanja števila vodij;
- negativna kadrovska selekcija, itd.

Za spremljanje razvoja v svetu je potrebno tudi domače znanje. S svojim znanjem in svojo ustvarjalnostjo dopolnjujemo in uporabljamo tuje znanje ter za naše okolje delamo prave stvari. Če hočemo preživeti, oziroma če se hočemo uveljaviti (kot podjetje ali država), moramo svoje omejeno znanje pa tudi majhnost nadomestiti z ustvarjalnostjo. Sicer lahko potonemo v konkurenci, brez možnosti uspeha in kakovosti življenja (kot pravi dr. Š. Kaizer).

Razvoja in uspešnosti ne more biti brez ustvarjalnega nemira, tveganja, neprestanega iskanja, katerega korenine so resnične potrebe ljudi. Prav zato je nujno potrebno upoštevanje človeških razsežnosti, uveljavljanje ustvarjalnosti in s tem afirmativni odnos do posameznega človeka v sodelovanju z drugimi.

Ustvarjalnost je potencialna DISPOZICIJA V VSAKEM ČLOVEKU, je temeljna človeška kategorija. PORAJANJE NOVE IDEJE JE PRAVI PODOVIG V USTVARJALNEM PROCESU. Nekateri avtorji govorijo celo o rojstvu ideje (dr. J. Mayer). Treba jo je samo prebuditi.

V resnici gre v naši državi in v vsakem podjetju za spreminjanje miselnosti - to je dovoljeno. In še več, zaželeno je ne samo misliti z lastno glavo, ampak tudi ustvarjalno sodelovati na vseh področjih delovanja in razvoja. Tam, kjer ni učinkovitih vzorcev motivacije v delovnem postopku, prihaja

Tam, kjer ni učinkovitih vzorcev motivacije v delovnem postopku, prihaja do blokad. Zavira se strokovni razvoj, zavira se razvoj in tudi možnost ohranitve podjetja. Vse to povzroča dušenje osebnostnega razvoja posameznikov in njihovo neustrezno vedenje. Namesto ugodne motivacije, ki vpliva na veliko spontanosti notranjih spodbud, novih idej, iskanja rešitev in težav, prihaja do strahu in frustracij zaposlenih. Nevarnost je, da človek potem dela samo še tisto, kar mu je naročeno, kar zahteva ali neposredno določa njegov vodja.

do blokad. Zavira se strokovni razvoj, zavira se razvoj in tudi možnost ohranitve podjetja. Vse to povzroča dušenje osebnostnega razvoja posameznikov in njihovo neustrezno vedenje. Namesto ugodne motivacije, ki vpliva na veliko spontanosti notranjih spodbud, novih idej, iskanja rešitev in težav, prihaja do strahu in frustracij zaposlenih. Nevarnost je, da človek potem dela samo še tisto, kar mu je naročeno, kar zahteva ali neposredno določa njegov vodja.

Kako spodbuditi naše sodelavce za napor, ki je potreben, da pridemo do novih zamisli - da bi vsakdo ali vsaj določen del skupine po svoje prispeval pri reševanju problemov in razvoju sploh, bo podrobno prikazano v novem

priročniku za vodje - „Ustvarjalni pretres - porajanje novih idej (brainstorming)“. Morda bo to vsaj majhen prispevek za oblikovanje ustvarjalnih skupin, za uvajanje novega načina motiviranja ljudi ter za preprečevanje zavor pri skupinah in posameznikih? Teh zavor pa tudi v našem okolju ni malo!

Silva Matos

Plačila s plastiko

Vse pomembne informacije o plačilnih karticah naših bank

Predstavljamo vam primerjavo nekaterih pri nas najbolj uveljavljenih plačilnih kartic tujega in domačega izvora, ki jih je mogoče dobiti v naših bankah, in vas opozarjamo na ugodnosti, ki jih imajo v poslovanju z njimi poslovneži. Od znanih in uveljavljenih tujih imen boste morda pogrešali American Express in Diners, ki pa jih najbližje nam izdajajo v Zagrebu.

NEKAJ OSNOVNIH INFORMACIJ

Poslovna kartica - Nekateri od izdajateljev plačilnih kartic, ki jih predstavljamo, ponujajo tudi poslovno kartico, drugi pa jo imajo še v pripravi. Poslovanje s kartico, z manjšimi razlikami, poteka povsod zelo podobno. Kartica se glasi na ime podjetja in na ime osebe, ki jo uporablja. V podjetju lahko za poslovanje z njo pooblastijo več oseb, tako da dobi vsaka svojo kartico, lahko se določi tudi mesečni limit porabe za vsakega posameznika - vsi računi pa se poravnajo z enega bančnega računa. Podjetje si praviloma lahko samo izbere datum v mesecu za poravnavanje obveznosti. Čar poslovne kartice je predvsem v tem, da nadomešča uporabo naročilnic in gotovinskih plačil, saj z njo lahko enostavno plačujete reprezentančne stroške doma, z mednarodnimi karticami pa tudi v tujini.

Družinska kartica je namenjena tistim družinskim članom in drugim osebam, ki jih imetnik plačilne kartice z lastnimi prihodki pooblasti za poslovanje. Vsakemu pooblaščenцу banka izda posebno kartico, poraba pa gre na pooblastiteljev račun.

Zlata kartica ponavadi pomeni posebne ugodnosti, zlasti večje dovoljene limite, dobijo pa jo uporabniki z višjimi dohodki.

EUROCARD

V Sloveniji trenutno Eurocardove plačilne kartice izdajata Ljubljanska banka, d.d., in ločeno SKB v navezavi s podjetjem Plasis, ki je zanje prevzelo vodenje računov in izdelavo kartic. Licenco za izdajanje Eurocardovih kartic so pridobile tudi nekatere druge banke (Probanka, UBK, obeta se Activa Euro-

card), vendar kartic še ne izdajajo. Z Eurocardom lahko v Sloveniji plačujete na 3.500 prodajnih mestih, v tujini pa na 7 milijonih prodajnih mest v 172 državah sveta.

LB PLAČILNA KARTICA

V primerjavi s karticami tujega izvora je LB kartica lokalnega značaja in je namenjena širokemu krogu uporabnikov v Sloveniji. Pogoji za njeno pridobitev so enaki kot za LB Eurocard. Z njo lahko plačujemo na 5.500 prodajnih mestih po Sloveniji, od katerih jih je več kot polovica na širšem območju Ljubljane. Pri širjenju prodajnih mest se LB, d.d., povezuje tudi z drugimi slovenskimi bankami. Z LB kartico posluje že 37.500 imetnikov.

VISA

Viso, ki spada med najbolj razširjene plačilne kartice v svetu, pri nas izdaja Abanka. Načeloma je za njeno pridobitev treba imeti odprt tekoči račun ali devizni račun pri tej banki, možne pa so tudi izjeme. O izdaji kartice odloča komisija. Z Viso lahko plačujete na več kot 11 milijonih prodajnih mest po celem svetu, pri nas pa na več kot 3.000 prodajnih mestih.

Visa je predvsem plačilna kartica, za tolarška plačila pa obstaja tudi možnost kreditiranja. Posojilo lahko uporabljate v obliki dovoljene prekoračitve na tekočem računu, ta lahko znaša največ polovico rednega mesečnega priliva, s posebno pogodbo pa se je možno dogovoriti za višji kredit.

ACTIVA

Plačilna kartica Activa izvira iz Splošne banke Koper, poleg nje pa jo izdajajo še osem slovenskih bank: Komercialna banka Nova Gorica, Splošna banka Celje, Gorenjska banka Kranj,

Pomurska banka Murska Sobota, Splošna banka Velenje, Dolenjska banka Novo mesto, Kreditna banka Maribor in Poštna banka Slovenije. Kartico lahko pridobi vsaka polnoletna oseba, ki ima v eni od poslovnih enot zgoraj naštetih bank odprt tekoči račun. Z activo lahko plačujete na več kot 6.000 prodajnih mestih v Sloveniji, to pa počne že več kot 80.000 uporabnikov. Račune je treba poravnati enkrat mesečno. Z Activo lahko plačujete in dvigate gotovino tudi v nekaterih krajih v hrvaški Istri.

KAKŠNE SO UGOTNOSTI PRI POSLOVANJU S TEKOČIM RAČUNOM ABANKE?

- plačevanje blaga in storitev
- plačevanje rednih mesečnih obveznosti - trajni nalogi (telefon, časopisi, RTV - naročnina, stanarina, elektrika,...)

Avtomatski limit:

- dovoljeno negativno stanje na tekočem računu v višini 50 % rednega mesečnega priliva - osebnega dohodka, brez časovne omejitve

Izredni limit:

- dovoljeno negativno stanje na tekočem računu za čas 6 mesecev. Izredni limit lahko z ozirom na višino osebnega dohodka znaša tudi do 500.000 SIT.

Bankomati:

- s kartico tekočega računa ABANKE lahko dvigujete gotovino 24 ur dnevno, tudi ob nedeljah in praznikih, z vseh bančnih avtomatov BA.

KREDITNA PONUDBA

Gotovinski krediti:

- z rokom vračila 6 mesecev in nespremenljivo obrestno mero
- z rokom vračila do 36 mesecev s spremenljivo obrestno mero

Kartica MAGNA

Imetniki tekočega računa v ABANKI lahko pridobijo Petrolovo kartico MAGNA, s katero plačuje blago in storitve na vseh bencinskih servisih in Petrolovi prodajalnih mestih.

Trajni nalog

S trajnim nalogo lahko pooblastite banko, da s tekočega računa namesto vas poravnava vaše redne obveznosti, kot so plačilo telefona, elektrike, stanarine...

Poslovanje po telefonu

Z ABANKO lahko sklenete posebno pogodbo, ki vam omogoča opravljanje različnih storitev po telefonu ali telefaksu.

ATEL

Če uporabljate ATEL, ste vedno na tekočem o stanju na vašem računu. Preko tonskega oddajnika in posebne kode vam banka 24 ur dnevno posreduje podatke o stanju na tekočem, žiro ali deviznem računu.

Plačilna kartica VISA
omogoča varno in sodobno poslovanje
s tekočimi in deviznimi računi.

Zapisali so se med upokoјence

DARJA HOJNIK, rojena leta 1961, se je morala upokojiti invalidsko. Izredna volja do življenja ji je omogočila, da je prišla na naš pogovor. Njeni sodelavci v gradbenem oddelku vzdrževanja vedo, kako se je prebijala skozi težko bolezen. Povedala nam je, da so bili z njo zelo razumevaјoči in zato jim je nadvse hvaležna. Darja si je sicer izbrala gradbeništvo za poklic, kar je sicer za žensko nenavadno. Rada je bila na terenu, nič ji ni bilo težko pogledati, tudi na primer po kolenih v barit peč. Bila je tehnolog, načrtovalec, administrator. Opravljala je zanimivo delo in zelo rada bi ga še naprej, če ji življenjske poti ne bi preprečila bolezen. Težko bo tudi doma, čeprav mnogo lažje. Upamo pa, da bo obdržala veliko volje in da bo še naprej optimistka.

FRANC KUKOVIČ, rojen leta 1942, se je prav tako invalidsko upokojil. Tudi z njim se je usoda poigrala. Rad je delal, bil dober delavec, zadnjih nekaj let je delal v obratu CO₂. »Če bom obdržal to delo, še penzije ne potrebujem«, je rekel sam sebi, še preden je doživel nesrečo, ko je bil izposojen na nevtralizacijo. Sedaj je napol hrom, vsi načrti so mu šli po vodi in boji se ostanka življenja. Poln zagona se je leta 1966 zaposlil v Cinkarni. Najprej je delal v topilnici, cinkovem belilu, modri galici, zeleni galici, humovitu, litoponu. V belilu je opravil izpit za kurjača, kasneje pa se je v Metalurgiji priučil še za strojnika. Doma je iz Podčetrka, kjer ima kmetijo, ko pa je bil zdrav, je celo pomagal na bližnji kurji farmi.

ANTON KOREZ, rojen leta 1939 v Žetalah, se je upokojil invalidsko zaradi posledic delne kapi iz leta 1980, ko mu je snežni plaz zasul hišo, ženo in otroka. Preživela je le žena, hišo pa je moral sezidati ponovno. To so bile zanj težke življenjske preizkušnje. Poleg tega pa je težko fizično delal v Cinkarni 20 let. Sedem let je delal v topilnici, nato pa 12 let v valjarni. Bil je specialist za vlivanje cinka. Nekaj let je delal tudi v New Jerseyu, TD bobnih, zadnja tri leta pa je delal na lažjih delih v splošni službi. Pravi, da ga delo v Cinkarni preganja v sanjah. Rad bi še delal, posebno, če bi službo imel bližje doma.

DRAGOLJUB PETRONJEVIČ, rojen leta 1934, je doma iz Srbije. Tudi njega bolezen ni pustila na miru. Moral se je invalidsko upokojiti. V Cinkarni je delal 21 let, najprej v Transportu, kjer je nakladal in razkladal blago iz železnice, nato je bil skladiščni manimulant, zadnjih 13 let pa kopalničar. Tu je bilo delo lažje, saj je že prej njegovo zdravstveno stanje zahtevalo premestitev na lažja dela. V pokoju bo z ženo, ki je šla v pokoj malo pred njim, hodil na sprehode.

JANEZ PLEVNIK, rojen leta 1943, je prav tako iz Podčetrka. Tudi on se je invalidsko upokojil. V Cinkarni je služil od leta 1964 najprej v stari valjarni, kjer je garal kar 19 let. V novi valjarni je bil nato drugi valjač, po treh letih pa že skupinovodja na končni progji. Veliko mlajših je naučil delati. Sodelavci so mu zaupali. Zaradi bolezni pa je dobil tolikšno število omejitev, da ga niso imeli kam premestiti. Zaprošil je za invalidsko upokojitev. Zaradi obrabljenih kolkov sicer ne bo mogel toliko hoditi po svojem vinogradu, malo pa vendarle.

Sodelavcem bo v lepem spominu ostala sedaj upokojena dipl. ing. **MILENA RAZNOŽNIK**. Skoraj 34 let je delala v glavnem laboratoriju, kjer se je pretežno ukvarjala z analizami titanovega dioksida. Doživljala je dobre in slabe čase, vendar so bili zanjo vsi dobri, ker je vse slabo jemala za dobro. Sodelavcem se zahvaljuje za vse in jim želi veliko uspehov.

Kaj lahko vsakdo stori?

Ameriški kulturni center je izdal koledar z idejami, kako zaščititi planet Zemljo. Ena od teh se nanaša na volitve. Volite tiste kandidate, ki so največ storili ali so vsaj obljubili, da bodo največ storili za okolje.

Pred volitvami bodoče predstavnik v upravnih in političnih telesih vprašajte, kakšen je njihov odnos do okolja v lokalnem, nacionalnem in svetovnem merilu. Naj njihovi odgovori pomagajo vaši izbiri!

***

Okolje je lažje varovati, če se na to spoznamo, to je kadar imamo o tem tudi kakšno znanje. Takrat začnemo veliko stvari tudi drugače gledati, z drugimi očmi. Kako bi na primer bilo, če bi v naše življenje »vnesli« ekološki način življenja? Dopolnite svoje znanje. Preberite kakšno knjigo. Če je nimate doma, jo poiščite v knjižnici. Knjigo s takšno vsebino lahko kupite tudi v knjižarni. Prav bo prišla tudi drugim članom družine. Videli boste, da boste vsi skupaj s prehodom na ekološki način življenja imeli dober občutek, ker ste storili nekaj, ali celo prihranili denar, to pa pomeni, da ste živeli tudi varčneje, racionalno.

Življenje naših upokojencev

Rudi izdal dve knjižici

Da so nekateri člani našega kolektiva svojo neumorno aktivnost prenesli tudi v upokojensko življenje, dokazuje Rudi Mraz iz Celja, ki je zelo aktiven v Društvu upokojencev. Dejaven je kot športni referent v Odboru za ljubiteljsko športno in kulturno dejavnost Zveze društev upokojencev Celje. Omenjeni odbor vsako leto sprejme načrt aktivnosti z namenom, da si upokojenci popestrijo tretje življenjsko obdobje.

V zvezi deluje veliko sekcij, zlasti so dejavne kegljaška, balnarska, šakovska, strelska sekcija, pohodništvo, rusko kegljanje, ribolov in izletništvo.

Rudi je največ angažiran v pohodniški sekciji, saj ne smemo pozabiti, da je njegov velik konjiček nabiranje zdravih zelišč in gob. Lani je nabral več deset kilogramov svežih zelišč, jih posušil in nekaj razdal prijateljem.

Pri pohodništvu si s prijatelji vsako leto izbere novo trans-

ferzalno pot, ki jo čez leto prehodijo v skupinah ali posamezno. V ta namen je izdal že dve knjižici, ki opisujeta vse zanimivosti krajev, bližnjih in daljnih celjskih hribov. Za odhode v vznožje hribov izkoristijo vožnje s popusti pri železnici.

Presenetljivo, da se teh pohodov udeležuje izredno malo

Rudi Mraz

cinkarnarjev, čeprav ima Cinkarna blizu 800 upokojencev.

V knjižicah je tudi prostor za žige, ki jih mora pohodnik zbrati, če želi osvojiti bronasto značko za 10 postojank in nato še zlato značko za naslednjih 10 postojank. Druga etapa transferzale je nekoliko težja, ker so postojanke že nekoliko višje.

Tiste, ki ste se ob tem branju morda zamislili ali celo navdušili, Rudi vabi, da se mu pridružite. Knjižico transferzalne poti lahko dobite v društvu upokojencev v vaši krajevni skupnosti.

Sedem prednosti pohodništva

- Ponudba posebnega razvedrila
- Pohodništvo je tudi poživilo
- Število povečuje znanstva
- Spoznavanje naravnih lepot naše dežele
- Preprosto in poceni
- Seznanjanje z zgodovino krajev
- Spoznavanje in nabiranje zdravih zelišč

Tale velikonočnica zraste le na Boču in jugu Urala, zato so jo kot edinko upokojenci-pohodniki vzeli za svoj zaščitni znak.

Nenavadni konjički naših sodelavcev

Od gradu do gradu

Morda niste prezrli na parkirišču pred Marketingom poslikanega jugota 55 Koral z raznimi reklamami in številko 24. Tako opremljen avtomobil nas je najprej spomnil na rally. Pa se nismo niti malo zmotili, ko smo ugotovili, kdo je lastnik oziroma lastnica rdečega jugota. To je **Helena Umek**, vodja referata za prodajo pigmentov v Marketingu, ki se je na podlagi razpisa v Salamovnem Vandrovcu udeležila edinega ženskega turističnega rallya na Slovenskem.

Turistični ženski rally, ki ga na zelo profesionalni ravni organizira nekdanja aktivna tekmovalka v tem športu Elizabeta Škofca iz Ljubljane, je atraktiven, privlačen in zanimiv šport, ki vključuje veliko spretnosti, ne pa tudi hitrosti. Organizirati namerava več ral-

lyev na leto, cilj teh pa je, da voznice obišejo vse slovenske gradove. Konec maja so prevozile poti do gradov na Primorskem in Gorenjskem ter hkrati spoznavale lepote Slovenije. Udeležba je bila kar velika: 35 vozil in 70 voznic s sovoznicami.

Helena Umek in njena sopotnica Olga Trebičnik iz Celja nista osvojili ravno prvega mesta, sta pa bili drugi. Čestitamo!

»Rezultat je presegal vsa moja pričakovanja, pravi Helena in dodaja, da s tem dokazujejo moškemu svetu, da niso tako slabe voznice, za kakršne jih imajo.

Sodelovanje na tej prireditvi je Heleni omogočilo šest sponzorjev iz Celja, toda med njimi Cinkarne ni bilo.

Helena in Olga prejmeta pokala za osvojeno drugo mesto

Helena, Olga in jugo 55 Koral s številko 24.

LEDENKA

Ko takole udobno in varno sedim doma v naslonjaču in premišljuje o gorah, se spomnim svojega najtežjega vzpona v Ledenci. Od takrat je preteklo že nekaj časa, toda spomin nanjo mi bo ostal še dolgo v spominu.

Mogoče ni prav, da pišem te vrstice ravno jaz, ki sem bil pri vsej stvari kot ubogi statist. Alfa in omega vsega tega početja je bil Franček Knez. Midva z Jocom sva bila le na pravem mestu ob pravem času. Da pa ne bi bilo pomote, moram dodati, da sva morala dati vse od sebe. O tem kasneje.

Grapa med štajersko Rinko in Križem je že dolgo burila apetite mnogim alpinistom. Ravno to zimo sta jo imela namen preplezati dva ljubljanska alpinista, kar sem izvedel kasneje. Poleti je to mokra, krušljiva rdeča grapa, in ravno ne vabi, da bi tam telovadil. Pozimi, ko zamrzne, pa je nekaj čisto drugega. Mislim, da gre za eno najdaljših ledenih smeri pri nas. Franček mi je nekoč zaupal to skrivnost in mi namignil, da jo razrešiva. Dolgo se že poznavam in med nama se je stkala nit prijateljstva, kar mi veliko pomeni. Zato kakšna premišljevanja ni bilo. »Grem,« je bil moj odgovor. Dogovorila sva se za zadnji vikend v februarju. Ker pa so bile zelo slabe razmere v smeri, sva plezanje preložila za teden dni. Čez teden dni se nama pridružita še Joco in Frančkova žena Andreja. Tako se vsi štirje dobimo v soboto zvečer v zimski sobi na Okrešlju. Pripravimo si nahrbtnike in dokaj zgodaj ležemo k počitku, kajti naslednji dan bo zelo dolg. Kar ne morem zaspati, preveč sem razburjen. Strah me je, kar si ne upam povedati Jocu, še manj pa Frančku. Premetavam se po pogradu. Štejem ovce, kamele, bike, toda spanca ni od nikoder. Ko malce odplavam, me zbudi Franček, rekoč: »Še smrt boš prespal.«

Ura je že štiri zjutraj. Treba bo na lestev, ki ji ni videti konca, obenem pa ne vem, kako je s klini. So vsi na svojih mestih ali kakšen manjka?

Z Jocom sva kar hitro pripravljena in že tečeva za kolegoma. Čez čas se Franček začudi, zakaj ima Joco vrv okoli rame. Ugotovimo, da so naše vrvi v nahrbtniku in da si jo je

vzel od Madžarov, ki so ravno tako spali v zimski sobi. Seveda je moral nazaj z vrvjo, mi pa smo počasi odšli po zmrznenem srencu proti vstopu. Nad nami so mežikale zvezde ter se tiho pogovarjale. Ko bi jih razumel, bi že takrat verjetno vedel, kaj nas čaka v steni. Tako pa...

Kolega je bil kaj kmalu za nami. Do vstopa smo prispeli dokaj hitro, v dobri uri. Razmere so bile odlične. Navezali smo se in Franček je že zdivil po grapi navzgor. Težave na začetku niso bile prehude, zato smo kar hitro napredovali. Grapa je postajala vse bolj strma, med tem pa se je že popolnoma zdani. Zaradi severne lege le redko posije vanjo sonce. Temu primerno je tudi sveže v steni. Ves čas me je skrbela ledena sveča, ki nikoli ne zamrzne do tal. Ko smo priplezali v njeno bližino, sem videl, da ji do tal manjka dobrih trideset metrov. Če bi zamrznila, bi je bilo za dobrih šestdeset metrov. Gledal sem svečo, kot da bi hotel, da bi narasla do tal in nam olajšala vzpon. Toda Franček je krenil na desno pod krušljiv previs. Kar si pogledal, je bilo vse tako naloženo, da je bila groza. Vedel sem, da bo ta previs ključ naše smeri. Midva z Jocom sva imela stojišče malce stran od tega previsa na varnem mestu. Andreja pa je varovala ravno v vpadnici našega plezanja. Kolega zabije prvi klin v previs, nato še enega in še enega in kdo ve katerega. Čisti steno in zopet zabija, počiva ter se pomika višje. Pravo garaško delo, ki je za nas navadne smrtnike komaj razumljivo in dojemljivo. Med tem pa izstrelki padajo po Andreji. Mine ura, dve, je tretja se izteka. Kolega pripleza v področje, kjer ni razpok, da bi zabil dober klin. Vzame sveder v roke in vrta. Tok, tok, mi odmeva po ušesih. Sveder gre v skalo le po milimetrih. Ko telo vse bolj silni navzdol, ker so stopi majhni, je vse še na meji možnega. Luknja je gotova, sedaj pa samo še svedrovec in ključ smeri bomo imeli v roki. Na žalost pa se vsa stvar zasučje. Franček ugotovi, da so mu iz žepa padli čepi, ki so ključnega pomena pri svedrovcih. Bilo je kar nekaj hudih besed, toda predaja še ni podpisana. Zopet se zapodi naprej, išče razpoko, v katero bi lahko zabil klin, ki bi nas pripeljal na

poševno poličko pri sveči. Po nekaj poizkusih mu le uspe zabiti slab klin, nato malo višje še dober klin.

Med tem časom, ko se je on boril s steno, sem popolnoma pozabil na svoje noge. Kar pošteno me je zeblo kljub dvojnemu čevljevju. Brcal sem tako dolgo v skalo, da sem zopet začutil prste. Še nekaj metrov in že je bil Franček na polički, ki tega imena ne zasluži. Kasneje mu je služila le toliko, da se je preobul iz plezalnikov v čevlje in da si je nataknil dereze. Sedaj je bila na vrsti Andreja. Kar verjeti nisem mogel, da je tako urno preplezala ta zopni previs. Vrsta je na meni. Na nogah imam dereze, vrv pa gre po stropu nad mano. Ves pogum in odločnost sta odplavala proti Mrzli gori. Nekako se ne morem odločiti. Franček, ki me varuje, prekine moje dvome. GREMO, GREMO, je slišati nad mano, kot da bi glas prihajal iz onostranstva. Zaženem se v previs. Dereze zataknem v zanke in se potegnem višje. Prepnem vrv in naprej. Telo visi, roke segajo proti klinom. Moči mi pohajajo, ko se tako vlečem čez ta odurni predel. Rad bi bil polž, da bi se prilepil na steno. Toda takrat mi to ni dano. Franček mi malo pomaga z vrvjo, da mi gre lažje. Sopem, piham in se tresem, ko sem na stojišču. Šele sedaj dojamem, kakšno delo je opravil. Franček se odpravi v svečo, jaz pa varujem Joca. Ima zoprno nalogo, kajti izbiti mora kline. Kar precej se namučim, da v glavnem počistim steno.

V sveči gre malo hitreje vsa stvar, toda previdnost ni odveč. Kar oddahnemo si, ko ga slišimo, da je na stojišču. Tudi tokrat gre Andreji dobro, zopet sem na vrsti jaz. Po polički splezam do sveče. Pripravim si cepin in ledeno kladivo. Ko zapičim v svečo orodje, si še dihati ne upam. Imam občutek, da se bo odlomila in mi onemogočila vzpon. Toda nič takega se ne zgodi. Zaplezam v led, ki je popolnoma navpičen. Po desetih metrih me tako navije, da skoraj ne morem držati cepina v roki. Z zadnjimi močmi se nekako privlečem do Frančka. Ta se mi smeje, kot da ne bi razumel moje stiske. Končno se umirim in varujem kolega. Tudi on se precej namučim, da pripleza do

mene.

Sedaj sledi lažji raztežaj po snegu. Naslednji trije pa so zopet zelo strmi. Zopet mi poidejo moči. Nekaj časa visim kot salama na podstrešju. Frančkova spodbuda mi vlije novih moči. Tudi trma mi pride na pomoč, da zabijem cepin, nato še ledeno kladivo ter se potegnem navzgor. Ko mislim, da sem čez, se mi izpulji cepin, ki je moj najslabši del opreme. Zopet visim. Jeza, ki me prevzame, mi da takšno moč, da do konca raztežaja splezam brez počivanja. Mislim, da česa tako težkega še nisem plezal.

V kotlu je strmina popustila. Sneg je zamenjal led. Tu smo napravili dve navezi, kajti bili smo že zelo pozni. Pričelo se je temniti, mi pa smo bili še kar v steni. Hiteli smo, kolikor se je dalo, ko nas je ustavila izstopna stena. Napravili smo navezo in prečili na desno, proti malemu sedelcu. Še dobro, da je bila tema, da nisem videl, kje plezam. Do roba stene smo imeli še razrežaj. Ker je bila tema kot v rogu, sem malce pomislil, da bomo morali prespati v steni. Toda na srečo se to ni uresničilo. Franček je po krušljivi prečki priplezal do opasti, ki nas je še ločila do roba stene. Pričel je kopati kot krt. Kje se je takrat držal, mi ne bo verjetno nikoli znano. Opast je bila prebita in že nam je zginil za rob. Drug za drugim smo prisopihali za njim. Meni pa se je za nameček, že na ravnem, odpela dereza. Kar streslo me je, ko sem pomislil, da bi se mi to zgodilo v smeri.

Veseli smo bili, da smo uspeli. Stisk rok in luna v očeh. Ura je nekaj čez osem zvečer, pa še nedelja povrh. Nekaj malega pojemo in se odpravimo v dolino. Ko sestopam in obenem vse bolj zaostajam, šele pričnem dojemati početje v steni.

Z Jocom nama je bila ta smer nekakšna vstopnica za Peruske Ande.

Franček, hvala ti!

SMER LEDENKA, GRAPA MED ŠTAJERSKO RINKO IN KRIŽEM

550 m, VIII +, 90°, (A1 - A2)

PLEZALI:

KNEZ Franc, KNEZ Andreja, RAZPOZNIK Joco in HORVAT Franci

DNE: 3. 3. 1994

ČAS: 14 ur

II. tradicionalni zimski vzpon titanovcev na vrh

»A že spet titanovci«, poreče kdo, ko bo prebral naslov tegale sestavka. »Že spet« smo odločni tudi mi, ki smo se v nedeljo 13. marca navsezgodaj zbrali v Celju, da bi se udeležili zimskega vzpona na Snežnik.

Sami prekaljeni mački smo že pred šesto uro zjutraj stršili po Glaziji in se preštevali, če smo že vsi ali pa še kdo manjka. Kljub natančnim preštevanjem smo vedno znova ugotavljali, da trojice mačkonov ni in ni, kljub temu, da se je čas odhoda že močno približal. Nazadnje smo odrinili iz Celja brez zamudnikov in se v mini avtobusu zapodili proti Ljubljani. A glej ga zlomka, prišli smo komaj do Drešinje vasi in že nam nasproti vozeči avtomobil daje znak, da naj ustavimo. »Policajji...«, se vsi čudimo, »ne samo naša dva mačkona zaspanca se nam pridružita, tako da smo zdaj skoraj polnoštevilčni«. Marsikakšno pikro in zavrkljivo sta morala požreti do prvega počivališča, ko smo ob kavici ugotovili, da je vendarle lepo, da nas je ob vsakem pohodu večje število.

Vožnja do Sviščakov nad Ilirsko Bistrico je minila med smehom in v dobrem razpoloženju, vsaj večini, nekateri pa so si med rahlim drežem nabirali moči za »hud« vzpon.

Sviščaki so nas pričakali z meglenim in srednje hladnim vremenom ter še kar precejšnjo množico pohodnikov, ki so bili podobnega razpoloženja kot mi. Iz prtljažnika smo privlekli nahrbtnike, pa ... sendviče seveda in po naši stari navadi smo se pred začetkom pohoda dobro okrepčali.

»Pa pojdemo«, pade poveleje in že se v vrstah po dva, tri, pet odpravimo po označeni poti proti Snežniku. A glej ga zlomka, kmalu se pot zoži, na sredi poti pa trije krepki Primorci in ena Primorka, ki nikogar ne pustijo naprej, do-

kler ne plača startnine. Kaj smo hoteli..., tudi mi smo jim pustili tistih nekaj tolarjev, v zameno pa smo hoteli s sabo vzeti blagajničarko. Kljub prepričevanju pa ni hotela z nami, a še krepki Primorci so nas začeli čudno pogledovati, tako da smo se raje odpravili naprej.

Kmalu smo se ločili v tri skupine: v izvidnico, glavno in zaščitnico ali bolj po domače: v »ta hitre«, počasnejše in »ta počasne«. Po vsaki uri hoje smo se seveda zbrali in si privoščili požirek kačje sline in kakšen košček čokolade. Na vsakem počivališču smo ugotavljali, koliko so naši debelušniki že shujšali, koliko kondicije še imajo in če bodo zdržali do vrha.

Bolj smo se približevali vrhu, več je bilo snega in slabše je bilo vreme, razpoloženje v naši ekipi pa čedalje boljše, saj smo vedeli, da do zasluženega piva na vrhu ne more biti več daleč. Na zadnjem grebenu pod vrhom Snežnika nas je pozdravila še prva primorska burja. Pihalo je »ko sto vragov«, da smo nase zvelikli vse anorake

Na vrhu Snežnika

in bunde, ki so bili do takrat še v nahrbtnikih. In že je tu kočica in precejšnja množica pohodnikov okoli nje. Da bi kakorkoli prišli v kočico ni bilo niti misliti, zato smo si raje tik pod vrhom poiskali zavetrni kotiček. Kako prav nam je letos prišla lanskoletna izkušnja s Porezna, ko je organizatorjem zmanjkalo piva. Letos smo si iz preventive raje prinesli nekaj pločevink kar iz doline, tako da smo se lahko odžejali kljub temu, da v kočico sploh nismo mogli. Vsak je zmazal še po sendvič in nekaj koščkov čokolade, potem pa smo se obrnili nazaj proti dolini, saj je bilo na vrhu kljub zavetrnemu prostoru kar pošteno mraz. Pot navzdol je minila veliko hitreje kot prej navzgor, saj smo se nekaj časa lahko šli kar smuk po »ta zadnji«.

Ko smo se potem na Sviščakih preobuvali v »normalno« obutev, se je pokazalo, koliko kdo od nas skrbi za svoje planinske čevlje, saj je marsikdo imel mokre nogavice.

Ko smo že bili na primorskem koncu, seveda ne bi bilo prav, če ne bi poskusili pršuta in refoška, zato smo se ustavili v Zagorju pri Pivki in si obojega privoščili, eni malo več, drugi pa malo manj. Odlično razpoloženi smo se odpeljali proti Ljubljani in do Domžal, kjer v pivnici Pri Adamu Ravbarju že od nekdaj zaključujemo svoje planinske izlete. Tudi tokrat smo ga, s plačilom zapitka pa se je izkazal naš Srečo, ki mu tokrat še enkrat čestitamo za rojstni dan: ŠE NA MNOGA LETA, pa poleti nasvidenje.

V. P.

VABILO NA TRIGLAV

Lepota Triglava vsako leto privablja cinkarnarje. Na pobudo tistih, ki lani z vzponom na vrh niso imeli sreče, se je Ludvik Stopar tudi letos odločil za organizacijo izleta na Triglav.

Pot bo vodila malo drugače kot lani. Start bo v Rudnem polju do Vodnikovega doma in do Kredarice. Če bodo udeleženci pri močeh, se bodo na vrh povzpeli že prvi dan. Naslednji dan je predviden že spust: Planika, Dolič, Prehodavci, Dolina sedmerih jezer in Koča na treh jezerih. Tretji dan boste obiskali še Tičerico, Ovčerijsko, Planina jezero, Stare fužine in konec poti v Bohinju.

Ludvik Stopar sprejema prijave do zapolnitve avtobusa, ob vpisu boste plačali 500 tolarjev.

Sedaj pa še datum: Na pot boste krenili 3. avgusta. Pa še dopusta vam ne bo treba jemati.

Želimo vam lep in uspešen vikend sredi avgusta!